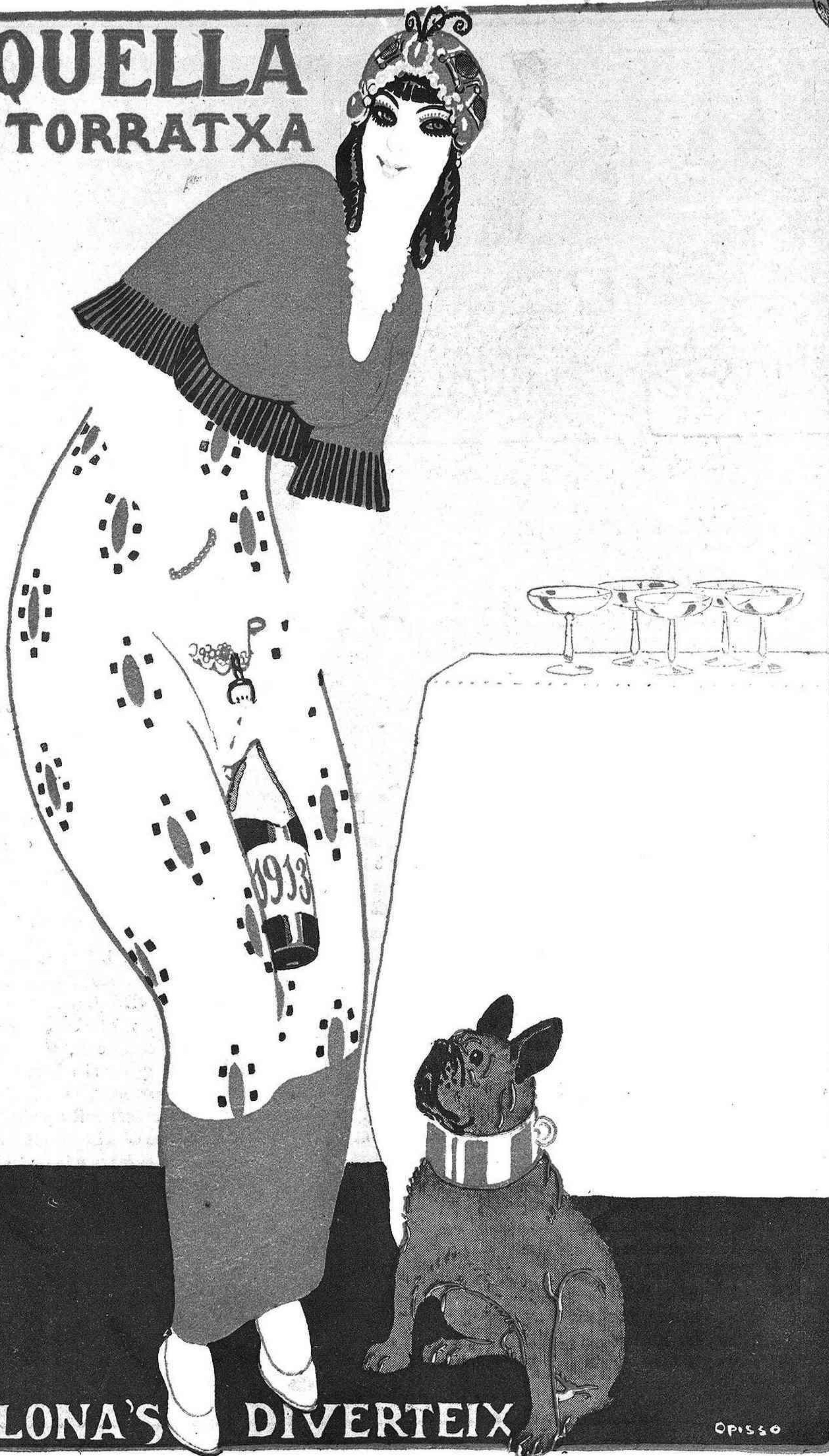




L'ESQUELLA DE LA TORRATXA



BARCELONA'S DIVERTEIX

OPISSO



BARCELONA'S DIVERTEIX

L'Esquella de la Torratxa

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

NÚMERO EXTRAORDINARI

ANY XXXV

Barcelona, 3 de Janer de 1913

Núm. 1775

EL VERB PASSIU «DIVER- TIRSE», CONSIDERAT COM UN TRENCA-CLOSQUES

S

hi hà un mot vuid de sentit en el diccionari, es, pera mi, el mot «divertirse». ¿Què vol dir divertirse? ¿Es gosar o sofrir, es viure o malmetre la vida, es perdre el temps o aprofitarlo, es treballar o estar en vaga, es moure's o romandre quiet, es fer d'actor o d'espectador, es distreure's o encaparrarse, es cansarse o descansar, es riure o llagrimemar, es tenir sort o no tenirne, es apassionarse o desapassionarse?

Jo crec, y tu també ho creuras, lector amable, per poc donat a la meditació que siguis, que divertirse es tot lo enumerat, y, com que esser tot lo enumerat es, en puritat de lògica, no esser res de lo enumerat, d'aquí en resulta una altra contradicció evident. No; si abans no convenim, entre tu y jo, que'l divertirse es una cosa purament ilusoria, no hi hà manera de seguir reflexionant. Però les coses ilusories ¿se poden considerar com a reals? ¿Còm se justificaria, doncs, que tothom pugui trobar diversions arreu, per mica que les cerqui? Me sembla que estaria millor convenir en que'l divertirse es cosa purament subjectiva. Heusaquí una denominació clàssica en disquisicions com la present. Quedem en que'l «divertirse» es subjectiu. Si tu ets ballador, te divertiras ab una cosa que no'm divertirà an a mi, car an a mi no m'ha divertit mai res. Perquè?, diras tu. Per la senzilla raó de que tampoc he trobat mai res que m'hagi causat aborriment. Pera divertirse una hora cal haverne passades moltes d'aborrides. Es ben axiomatic. Conseqüència: l'aborriment predisposa a la diversió, y la diversió, a l'aborriment. Les dues coses han d'anar juntes, una després de l'altra, en l'ordre del temps, y aixís, mutuament, se defineixen. Ara ja tenim que, divertirse, es deixar d'estar aborrits. Resta un obstacle: ¿y què es estar aborrit? T'aborreix la feina o t'aborreix la vaga; t'aborreixen les rialles o les ploralles; els insubstancials o els

sabis; el joc o l'estudi; el guanyar o el perdre; la riquesa o l'escassetat... Tornem a convenir, si't plau, en que l'aborriment es tan subjectiu com la diversió.

Per poc que'ns hi empenyessim, establiríem un cercle viciós. També es un cercle viciós aqueixa veritat que vaig a dirte: els set pecats capitals devindrien, per un subjecte de mala ànima, les set més capitals diversions, y les virtuts cardinals, els més cardinals dels aborriments. Pòsali al subjecte una ànima bona y tot ho tindras a l'inversa.

¿La diversió radica, doncs, en l'ànima? No crec que cap inteligencia seriosa s'atreveixi a sentar una afirmació semblant. L'ànima no participa de la diversió.

El mot «m'he divertit ab tota l'ànima», no té consistència possible, dins el llenguatge filosofic. El mot «m'he divertit ab tots els cinc sentits», no s'usa. El mot «m'he divertit com un ximple», sí. Tot just ara comensem a trobar una orientació quelcom positiva pera resoldre lo que pot significar divertirse.

M'he divertit com un ximple. L'expressió es ponderativa; ve a significar *m'he divertit molt, no puc haverme divertit més.* ¿Ab què? ¿Còm? ¿De quina manera? Mirem lo que fan els ximplers y trobarem la definició desitjada.

¡Ah!, però ¿es que no són complicats, els ximplers? Paciència. De moment, ja sabem que la ximpleria es un factor. Si ens fos possible trobarne un altre, plantejariem tot seguit l'ecuació. ¿La riquesa, tal volta? Ric y ximple... Realment, s'ovira aquí com un tipo de màxima potencialitat en qüestions de divertiments. Passem ara a la realitat, arribem fins a l'observació, pedra de toc de totes les hipòtesis, y l'observació ens diu—¡oh, jo perdo el cap!—que la riquesa y la ximpleria donen per resultat la concreció del perfecte aborrit. ¿Y si cerquessim per l'indret dels ximplers pobres? Un altre obstacle: la pobresa afina l'enginy. La ximpleria pura no existeix entre'ls pobres, y no es pas que no's divertixin. Si descartem la ximpleria, hem perdut el nostre punt de partida. No obstant, agafem l'enginy, que apar era imprescindible, y unimlo al factor riquesa. ¿Ric y enginyós, ara? ¡Ah, diable! Tot seguit s'ens perfila el destre fabricant, en-

caparrat, pagant a preu d'or les diversions, sense divertir-se mai.

¡No es per aquet camí; no es per aquet camí!...

Lector: o jo no serveixo pera argumentar o la paraula «divertir-se» resulta un enigma. Prefereixo apelar a la teva propia experiència, pera que fassi lo que no pot fer la meua ploma, que en res se sembla a la del benhaurat «Estudiant de l'entusiasme».

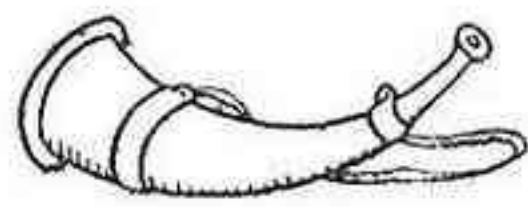
Recorda que l'*apache's* diverteix voidant un ull al tranzeunt inofensiu, que les modistes se diverteixen en un ball de màscares, els nins vegent correr els nuvols en la fas de la lluna, els poetes en els jocs florals, els sindicalistes ab l'esperanto, els forasters ab els pardals de les rambles y ab els barcos del port, les coquetes ab els currutacos, els pares de familia—clandestinament,—ab *Papitu*, el gat ab la rata, la rata ab la minyona y la minyona ab el soldat.

Tota cosa, tota persona, tot lo creat y lo increat, es una diversió, si tu vols o si tens humor de divertirte, y res ho es si tu ets d'aquells que *observes, goses, adores o l'entusiasmes*.

Te dic, ab tota serietat, que la diversió d'ahir pot esser el fastic de demà y que no cal que discuteixis mai la diversió d'un altre.

Vaig a dirte les darreres paraules. Jo he fet aqueixes digresions pera divertirte. Si t'han aborrit, jo no sé pas si es de tu o de mi la culpa. Ab les condicions d'ergotista que m'adornen, escriure un treball d'aqueixa mena y ferlo agradable es com posar a la rifa. Y la rifa es la més gran diversió dels espanyols y també el seu més gran aborrimient.

P. BERTRANA



Barcelona, senyor Mauri

Que'l poble de Barcelona té un humor envejable, es cosa que salta a la vista de qualsevol que s'hi ficsi. Una cosa insignificant l'encanta y tota mena de llampegueig l'engresca. Dificilment podria trobar-se un altre poble de tan facil contentar.

Sense ànim de volguer ofendre el bon poble de Barcelona, direm que es una mica *Gedeon*, y si no volem

l'exemple de tan enllà de l'Ebre, una mica *Paludaries*. Podem donar un botó de mostra.

Fa poc temps va posarse, en diversos *cines*, la pelícola de la casa Pathé *Los miserables*. Va agradar extraordinariament, tant, que moltes families varen pendre per punt l'anar-la a veure a tots els *cines* ont la feien.

Portats del seu caracter *gedeonic* feia com aquell bon home que tinguent de vetllar a un amic y calculant que pera entretenir-se li caldria llegir al menys tres vegades *El Noticiero*, comprà tres exemplars de la mateixa edició de la nit y aixís pogué llegir-lo les tres vegades necessaries.

Barcelona's diverteix ab ben poca cosa.

SILVESTRE ROQUEROL



ELS SUPER-DIVERTITS

—¡Vaja, que diguin lo que vulguin, no hi hà diversió com una bona regidoria!

¿Aont anirem?...

La Mariagna y l'Eudalt pel Setembre van casarse; passen la lluna de mel a un quart pis del carrer Ample. Els vespres, havent sopat, tots dos el diari agafen, repassant ab fruïció la gran secció d'espectacles, pera decidirse aont podran anà a *recreiarse*, que s'hi puguin divertir, però sense gastar gaire.

—¿Anem al Liceu?
—Ai, no; l'òpera, a mi, no m'agrada.
—Podem anà a «Novetats», o a «Romea», a veure drama.
—¿A veure drames?... Fuig, fuig; no estem pas per drames, ara.
—¿Anem al cine?

—Tampoc; l'està a les fosques me cansa.
—No ho deies aixís, abans,

quan encara festejavem.
—Be, home, be; abans era abans y avui...

—Sí; avui es dissabte.
¿Si anessim a l'«Il·lusió», al «Doré», o al «Poliorama»?... Tenen bones atraccions.
—També tenen molta barra.
Ja sabs que abans, per un ral, sèlem al davant; però, ara, preferencia es quasi tot y't fan anar...; no, no...

—Calla:
¿anem a algun music-hall?
—Deu me'n guard'.

—Ara ets casada y escrupol no t'ha de fer.
—Escrupol, no; me fan llàstima aquelles dònnes, cantant ab una veu de drapaire.
—¿Anem a veure un partit, dels del «Frontón»?

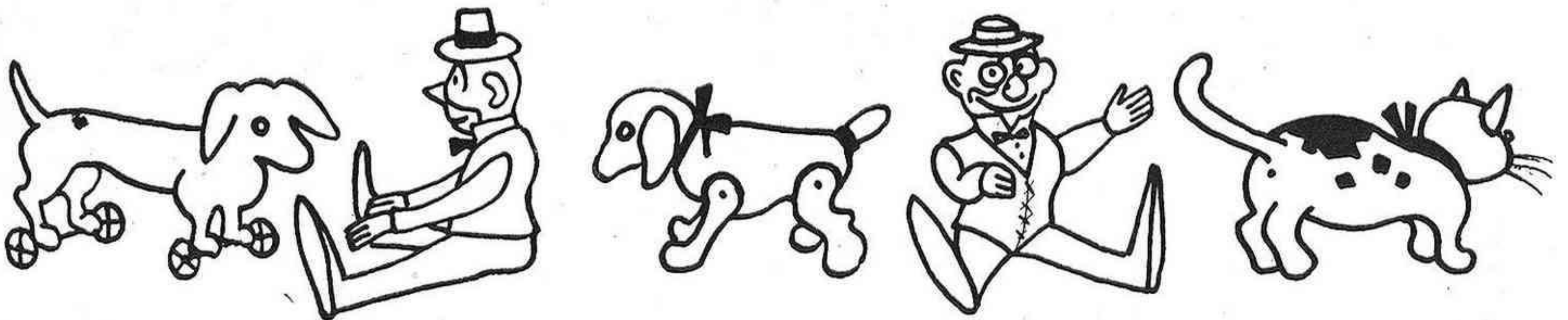
—¿Ail, ¡uix!; vaia quins gustos; per' veure això val més no moure'ns de casa.
—¿Y al «Turó Park»?

—Es molt lluny.
—¿Anem al «Saturno Parque»?
—Ai, no, no, que es massa humit.
—Noia; an a tu res t'agrada.
¿Y si anessim al Palau de la *murga catalana*?
Avui deurà esser bonic; «concert de música sacra».
—Ai, no; per anar allà, tan se val anà a Sant Jaume.
—¿Doncs, anem fins al passeig de Gracia, a estirar les cames?
—Ho trobo molt tonto, això.
—Arribemnos a la Rambla y entrem al cafè «Condal», que hi hà concert.

—Sí, de rates.
—Calla; ja ho tinc: ¿sabs aont podrem anar, Mariagna?
—¿Aont?

—¿Anemse'n al llit?...
—¿Tens raó; bona pensada! El llit es la diversió més bonica y més barata.

J. STARAMSA



DIVERTIMENT GRATUIT

¡Y que n'hem fet de camí, sense moure'ns del lloc, desde aqueils temps, felissos y patriarcals, en que la modesta menestralia barcelonina y els elements que avui s'entretenen constituint colectivitats sindicalistes s'adornaven, a les festes, ab els seus millors drapets y, ab la més primitiva y natural colectivitat—la familia,—se'n anaven al Park a divertir-se, tirant pa a les oques, les golafres oques, que mai deien prou!...

Avui n'estem a cent llegües, d'això. Es cert que'l Park, sobre tot en aquets darrers estius, ha tornat a atreure molta gent desitjosa de divertir-se, que per això varen instalharhi unes modernes atraccions, en les quals també hi neda y s'hi capbussa una varietat d'oques, d'amples dragaderes, conegudes en la fauna municipal ab el nom d'oques *concejalis*; però aquestes ja no s'accontenten ab molles de pa, com les seves colegues vuitcentistes: aquestes engoleixen milers de pessetes, ab la més asombrosa de les naturalitats.

De manera que, en part, l'antig y innocent espectacle de donar pa a les oques *vulgaris*, disfrutat per nostres pares ab dos quartos de pa—que ja s'estalviaven del berenar de les criatures, perque, nosaltres, embadalits ab les bestioles, menjavem menys,—passant per l'evolució, ja un xic més gravosa, de donar llonguets a l'*avi* y per altres successives evolucions, ha vingut a esser substituït pel moderníssim espectacle de donar pessetes a les susdites oques *concejalis*.

La llàstima es que, una cosa que'ls barcelonins en general podrien disfrutar quasi de franc o per molt pocs centims, a Barcelona, en particular, li costa un ull de la cara. Perxò es que la pobre va quedantse sense cara ni ulls.

Però d'això no cal ferne estat; es moneda corrent; el temps s'ho porta.

Qualsevol ciutadà que necessiti un martell d'acer ab manec d'alzina o una regadora de llauna DXXX—de tres creus,—per exemple, li costarà, en qualsevol establiment adequat, tot lo més, dos duros cada pessa. Barcelona en necessita mil y, en lloc d'obtenir un descompte per lo important de la demanda, lo que comprat a la menuda en val dos, comprat a l'engròs li'n costa quatre.

Y encara, quan aquets objectes reuneixen les condicions exigides, menys mal; però, a lo millor, els tecnicos encarregats de la seva recepció baden o fan els ulls grossos, y els martells resulten de ferro, els manecs d'abet y les regadores de llauna prima agre.

Ara mateix, sospitem que, ab motiu de la *suposada* infecció variolosa, s'ha donat un cas d'aquets. No d'infecció: de corrupció.

Sabem que, a moltes de les persones vacunades en els dispensaris municipals, l'operació no'ls ha produït ni l'efecte d'una picada de pussa. Han passat sis dies, vuit, quinze, y els seus brassos com si els diguessin Lucía.

El resultat benigne d'aquestes inoculacions dona dret a sospitar que tot això de la passa de verola ha sigut una *papa*; res, una brama que han fet correr alguns interessats en que's venguessin forsa tubos de linfa, que Barcelona haurà pagat a bon preu, pera que fos llegítima vacuna, però que, sense sapiguer còm, haurà arribat als muscles dels seus fills aclarida, pera major ignominia, ab aigua de Moncada.

Deiem, al comensar, que en pocs anys els barcelonins havien fet molt camí, y ara'ns adonem de que també nosaltres, en poques ratlles, ens hem allunyat molt del fons de la qüestió.

Perdonin; però, al mateix temps, reconeguim que tot això no deixa d'esser molt divertit.

DIVERSIONS A CAP DINER

Divertirse llevant moneda, no vol cap gracia. En una gran ciutat, sobre tot, res tan facil, pel qui té la bossa ben plena, com proporcionar-se plaers, entreteniments y distraccions de totes classes, mides y ordres. Els teatres, els cines, els centres de *sport*, els *bars*, els *music-halls* servits per *elegantes* camareres y altres diversos llocs que no cal anomenar, no esperen certament altra cosa que clients que portin forsa plata y tinguin ganes de posarla en circulació sense regateigs ni mesquineses.

Lo bonic, lo que realment té salero, es distreure's y xalarse sense gastar un centim y,

*cual nèvea mariposa
que va de flor en flor,*

passar tot el dia de diversió en diversió y d'espectacle en spectacle, recreantse els ulls, alegrantse el cor y deixant, per fi de festa, incòlume y tranquila la butxaca.

¿Que això no es possible?... ¡Vaia si ho es!...
Probes al *canto*.

A primera hora del diumenge—esculleixo el diumenge perquè aquet, dintre de les nostres sanes costums, es el dia consagrat a les diversions—el bon barceloní, una vegada ha esmorzat, se llença al carrer.

Com a prelude de les distraccions que la festa ha de proporcionarli, encamina l'home els seus passos a la rambla de les Flors, s'atura al davant de la Boqueria... y ja hi som.

Es l'hora de les criades. Els «xicots», polits y afeitats, les esperen pera saber aont han de trobarse aquella tarda y cobrar, al mateix temps, la contribució setmanal. El cistell de la minyona es conciensudament escorcollat pel promès, qui, després de molt triar y remenar, s'emporta d'entre aquell bé de Déu, destinat als amos, les fruites més boniques y els talls més frescos y apetitosos.

Ben empapat el barceloní d'aquell spectacle, molt més divertit que'ls *vaudevilles* que devegades se representen en alguns teatres, emprèn el carrer de l'Hospital, surt al portal de Sant Antoni y... Cambi de decoració.

Enfilat en improvisada tribuna, adornada ab un mamarratxo plè de figures estranyes, un xerraire perora davant d'un public que escolta admirat les estupendes afirmacions que d'aquella boca surten. L'orador, que ha sigut premiat, segons diu ell, per catorze reis de l'Assia y vintitres d'Europa, ven uns polvos, extrets d'una planta que's cria a *Golivia* y a *Horlanda* y que, a més de curar instantàniament els dolors d'estomac, serveixen pera netejar la dentadura, fer lluentes les aixetes, enganxar la porcellana, evitar la caiguda del cabell, treure les taques de la roba y matar les rates.

Quan el barceloní troba que ja ha rigut prou ab els discursos del venedor de polvos, tira cap als Encants y, recorrent aquelles inverossimils parades, té el gust de veure vendre unes botines desapariables per dos rals, una cadira coixa per quinze centims y un confessionari quasi nou per tres pessetes y mitja.

Ha arribat l'hora de les «besses». El barceloní, recordant alegrement les visions de la mitja jornada que acaba de transcorre, se deixa caure al seu niuet, aont sab que a la una en punt l'olorós arròs ab musclos apareixerà, fumant, sobre la taula.

Després de dinar, tornemhi.

—¿Aont anirem, ara?... A la catedral.—

Els diumenges estan destinats als bateigs a l'engròs y el curiós que en aquelles hores s'acosta a les fonts baptismals disfruta d'un spectacle que no sol veure's a tot arreu ni cada dia.

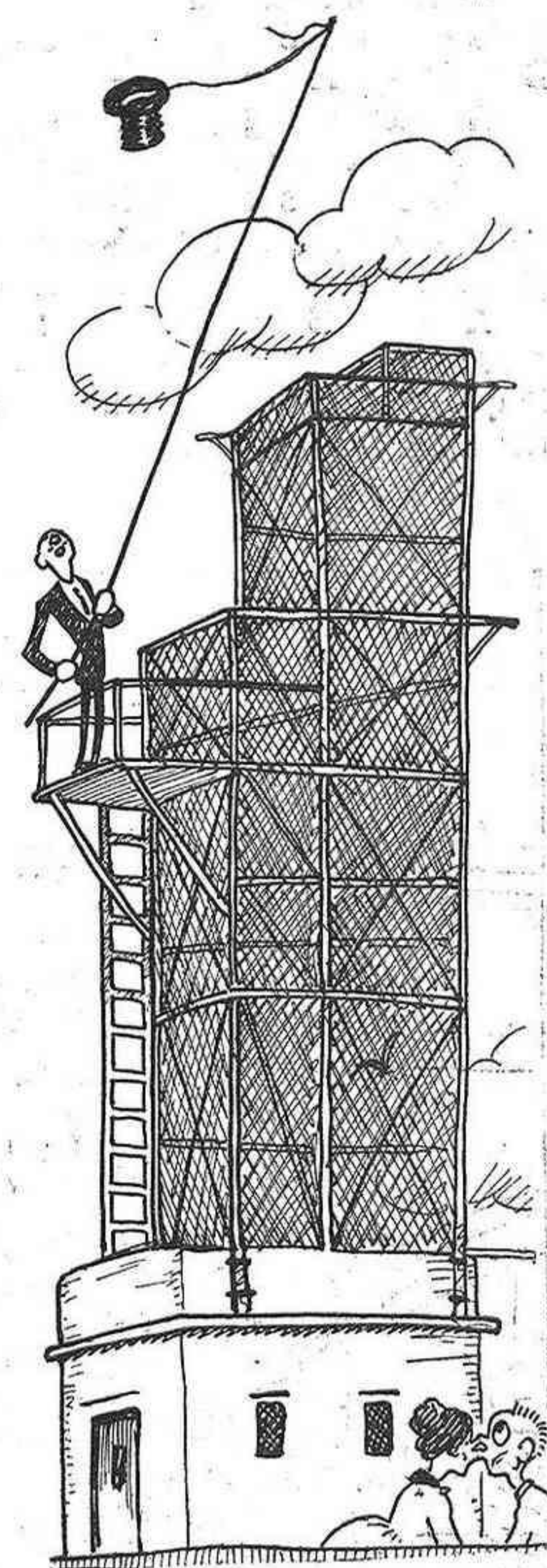
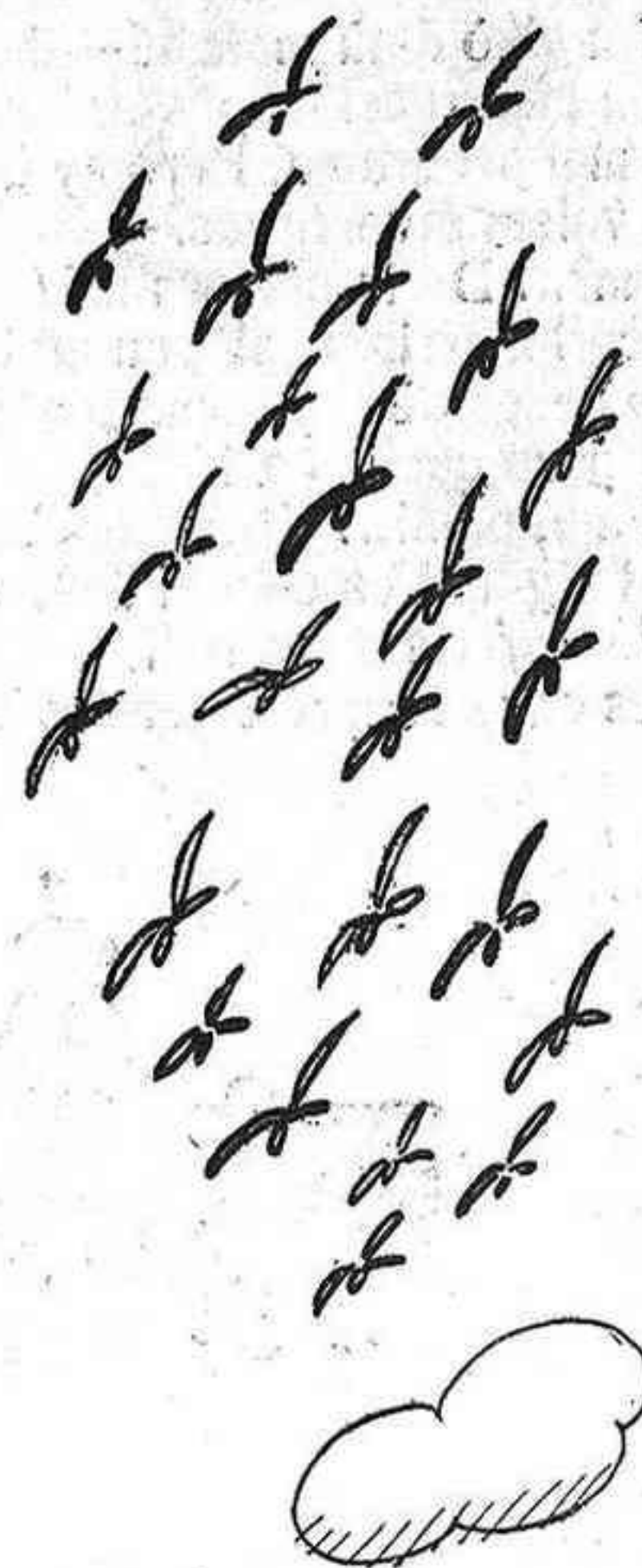
Les criatures, en brassos dels seus padrins, formen un rotllo a l'entorn de la gran pica. Al sentir en el capet l'impressió de l'aigua freda, cada una té un grinyol especial. L'una plora com una nina de molles; l'altra sembla una flauta; l'altra, una frontissa; l'altra, un pollastret...

Sols sentintlo pot comprendre's l'infinita gracia d'aquell desguitarrat concert de veuetes, alguna de les quals—¡qui sab!—potser ab el temps perteneixerà a un tenor absolut, a una *prima-donna* o a una venedora de maduixes.

Saborejat el quadro d'ignocencia dels petits, ve el moment de contemplar la tonteia dels grans, y el barceloní, sortint de la catedral, se'n va al passeig de Gracia.

Cotxes que corren amunt, automobils que roden avall, senyores cobertes de pells, cavallers que troten, gomosos escanyolits que's miren an elles, nenes cloròtiques que's miren an ells... Y tot ¿per què? ¿Quina finalitat enclou aquell giravoltar de la Ronda a la Diagonal y de la Diagonal a la Ronda? Cap. Cinia que per catufols té persones de carn y ossos, allò no es més que una fira de vanitats que fa riure al barceloní y el distreu bastant més que als actors de la insubstantial comedia.

Y a entrada de fosc, el nostre heroe, possessor del secret pera recrearse tot un dia *gratis et amore*, torna a la pau de la seva llar ab la boca plena de rialles, pensant que si el món es una cosa molt curiosa, una gran ciutat es una de les coses més entretingudes del món.



DE TOT HI HÁ

—En aquet món, els que no's diverteixen, es perquè no volen... coloms.

—Tot això està molt bé—diran vostès, semi-convensuts.
—Com a mostruari de diversions econòmiques diurnes, no resulta mal programa. Però ¿y de nit? ¿Com ho farem, si el vespre volem divertirnos?—

¿Com?... De la manera més senzilla.

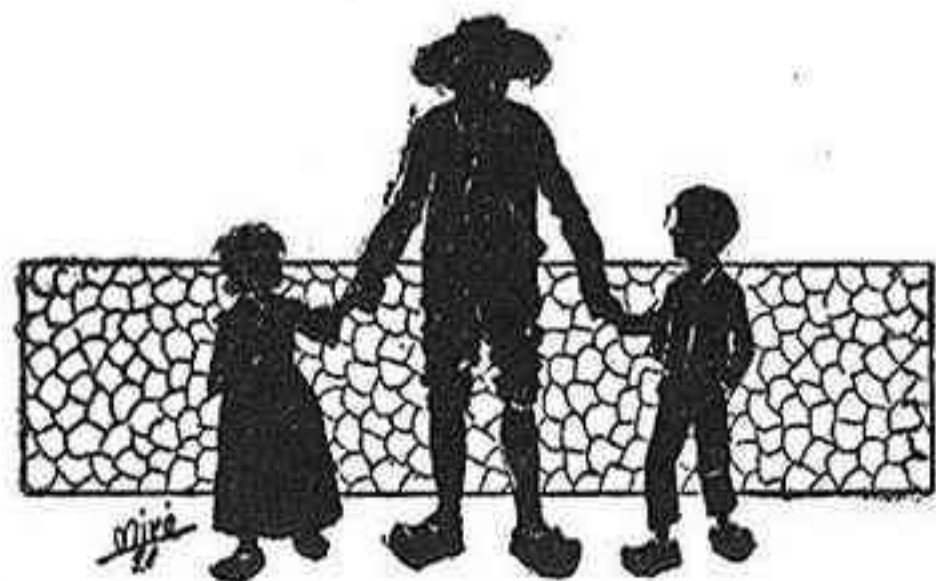
Procurin arribar al peu de la seva escala pocs minuts després de les deu, y comensin a donar palmades, cridant al vigilant pera que'ls obri.

—¡Pam, pam!... ¡Pam, pam!... ¡Pam, pam!...—

Si el vigilant es com el del meu carrer, ja els asseguro jo que's *divertiran* de veres.

A les onze encara estaran picant.

A. MARCH



Barcelona's diverteix...

—Com a ciutats amoroses, en el directe sentit de la paraula—me digué el gran poeta,—no'n conec més que dues: Barcelona y Hamburg...—

Aleshores vaig pensar en ma imaginaria visió de Barcelona com a colomar de no sé quin patxà d'Orient, com a viver d'odalisques construït a les vores de la mar antiga dels pirates, com a mercat ofert an els *lenons* de les comedies plautianes y a l'aprovisionament dels parks reials...

Aquesta Barcelona un poc... Cleopatra, ab permís de la prosa cara an els governadors importats de Moralia, es, en lo que'n direm economia biològica de Catalunya, una misteriosa y providencial compensació... *Barcelona's diverteix*,

us diu, ab la seva bavor de sensualitat floral, la Rambla nostra; ho respireu en la flaire d'etern femení que us sobta al pas entre l'aldarull de les grans vies, us ho xiuxiueja a l'orella la cansó immaterial de totes les coses, mentres, a l'hora dolça del crepuscle, Venus cintila allà dalt, entre dos fogars electrics. Barcelona's diverteix, com el rei de Victor Hugo, sobre'l volcà dormit de les seves ocultes vindictes socials, de les seves revoltes històriques, de les seves repressions feréstegues, de les seves futures y cruentes inquietuts... Barcelona's diverteix, un poc a la manera del sultà qui sent trucar l'enemic a les portes del serrall, o, com Lluís XV, sobre l'anunci del diluvi proper. Barcelona's diverteix, y aquesta opulència refinada d'epicurisme està a punt de donarli una anomenada internacional, compensadora de l'altra anomenada, la tràgica y dolorosa, com si una celebritat femenil contraposés la fama viril de les seves multituds fermentadores.

—¡Amor y Mort, una volta més! ¿Què voleu?

Be pot dir, en la fulla obscura dels seus diaris, el Mañé y Flaquer de l'hora. Barcelona atreu les antorxes d'amor a la ronda metropolitana dels seus plaers. Y aquí hi hà, com deia, una llei oculta y equitativa de compensacions...

El senyor Esteve, purità sense sentit religiós, eremita de la prosa y del negoci, heroe sense merit de les fidelitats matrimonials, home tipic del *retirar dejorn*, varó dels sans principis, model de la ciencia de no tenir ciencia, contempla avui al seu fill en brassos de les Aspasies indoctes de càfè-concert, acudides a la farum de benzina, rastre dels automobils... Sobre les saques comercials que fonamentaren les fortunes dels nostres devinguts Gaudissarts, les parelles s'abracen simbòlicament y vengen tres generacions d'hommes casts, com digué, en ocasió consemblant, un massa famós estadista espanyol, idol precisament dels senyors Esteves.

Però ¿no hi haurà aquí una consagració més de les prosperitats y abundancies de tota metròpoli? Les cortisanes del Ticià tenien en llurs rotunditats y morbideses un emblema de Venècia, d'aquella Venècia mixta—com el seu nom—d'austeritats senatorials y mercantils y de principesca paganitat...

Y una altra compensació, encara: si Barcelona encunyés medalles y monedes, en el revers hi hauria la nuesa alegòrica del seu refinament; però en l'anvers s'hi veuria la ruda y atlètica nuesa del tors d'un treballador. Vulcà y Venus, lo de sempre; la forja y el talam. D'aquest equilibri's fa, amics meus, l'encant indefinible de la nostra metròpoli, sensual y mercantil com la seva estirp cartaginesa. Talment es nascuda, com una flor, sobre les runes del seu temple d'Hercul.

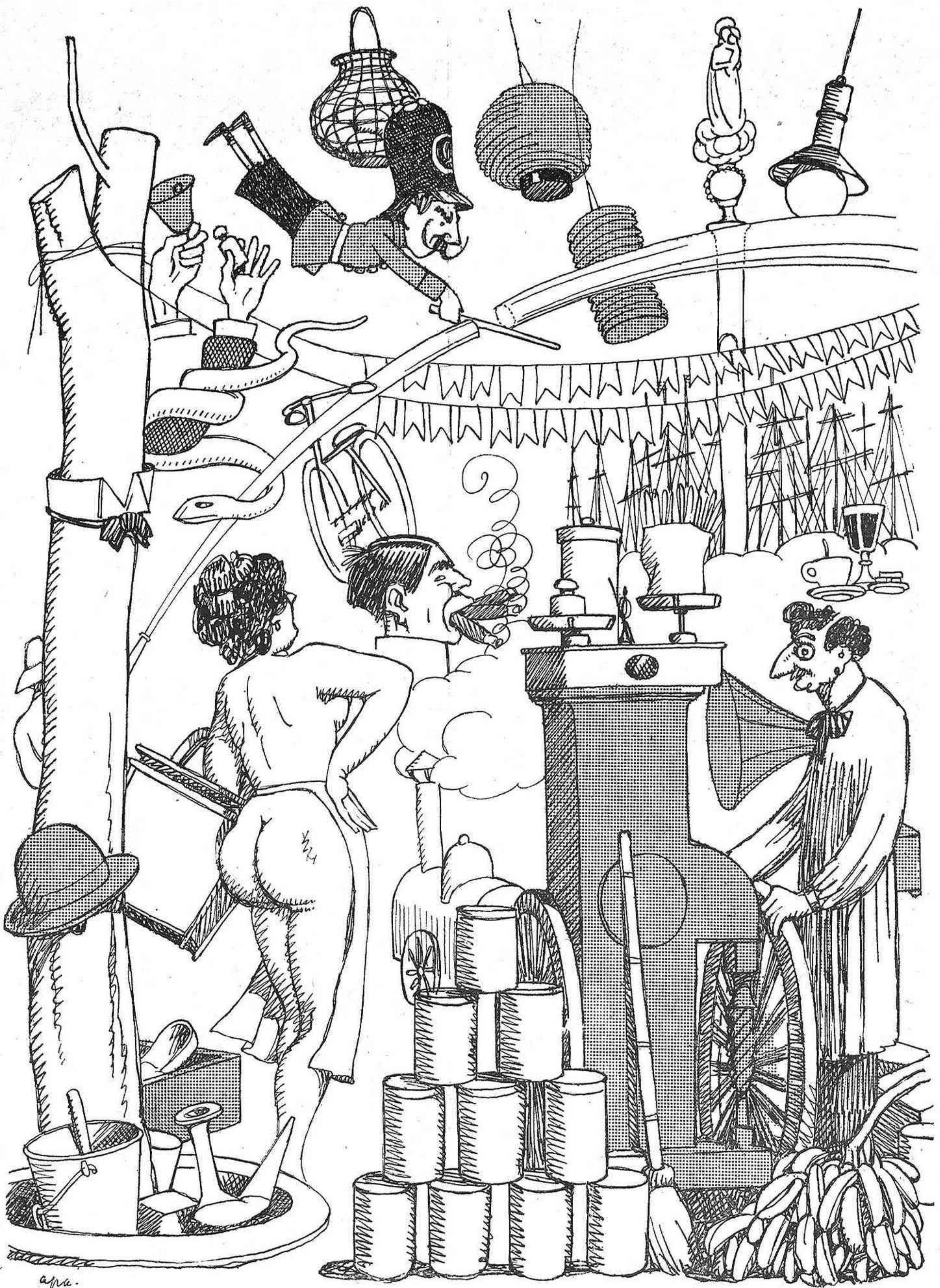
Tu, viatger, que vens per primera volta a la nostra casa y no coneixes, de nosaltres, més que aqueixes formidables contraposicions de noms que's diuen Montjuic y la Rambla de les Flors, com un temps se digueren Ciutadela y Gracia; quan atravessis, amorejant y distret, aqueixes Rambles bulevardiques, sentiras—si n'ets digne—l'ànima doble de Barcelona en dues transfiguracions que't sobtaran al pas: l'obrer, plè de destinacions tràgiques, mixtes de fundador y de martir, y la Temptadora, plena d'irradiacions y de promeses... Y aleshores compendras que, tal volta, l'encant de Barcelona es el d'una tenda de guerra, ont se passa una deliciosa nit d'amor en la vetlla de les batalles...

GABRIEL ALOMAR



AL MOLL

—Això de pescar, tan mateix, deu esser un divertiment ben tonto...
—Encara n'hi hà un altre de més tonto: mirar com els altres pesquen.



FANTASIA

Lo més suggestiu de Barcelona, segons l'Andreuet, nou aprenent d'adroguer que acaba de baixar de La Tarumba.



Fent barrila

Ja sé que moltes persones troben el riure poc noble, puig diuen que la brometa es lo que embruteix al poble. Mes, an aquets, jo'ls contesto: —¡Infelissos... papa-nates! A voltes jo vull fê'l serio... ¡y'm riuen fins les sabates!— Aixís es que, ¡vinga riure! No vulguem mai fer la *fila* que fan les persones sèries, que no saben fer *barrila*.

Ja sé que avui la verola, tifus y altres malalties que per Barcelona campen,

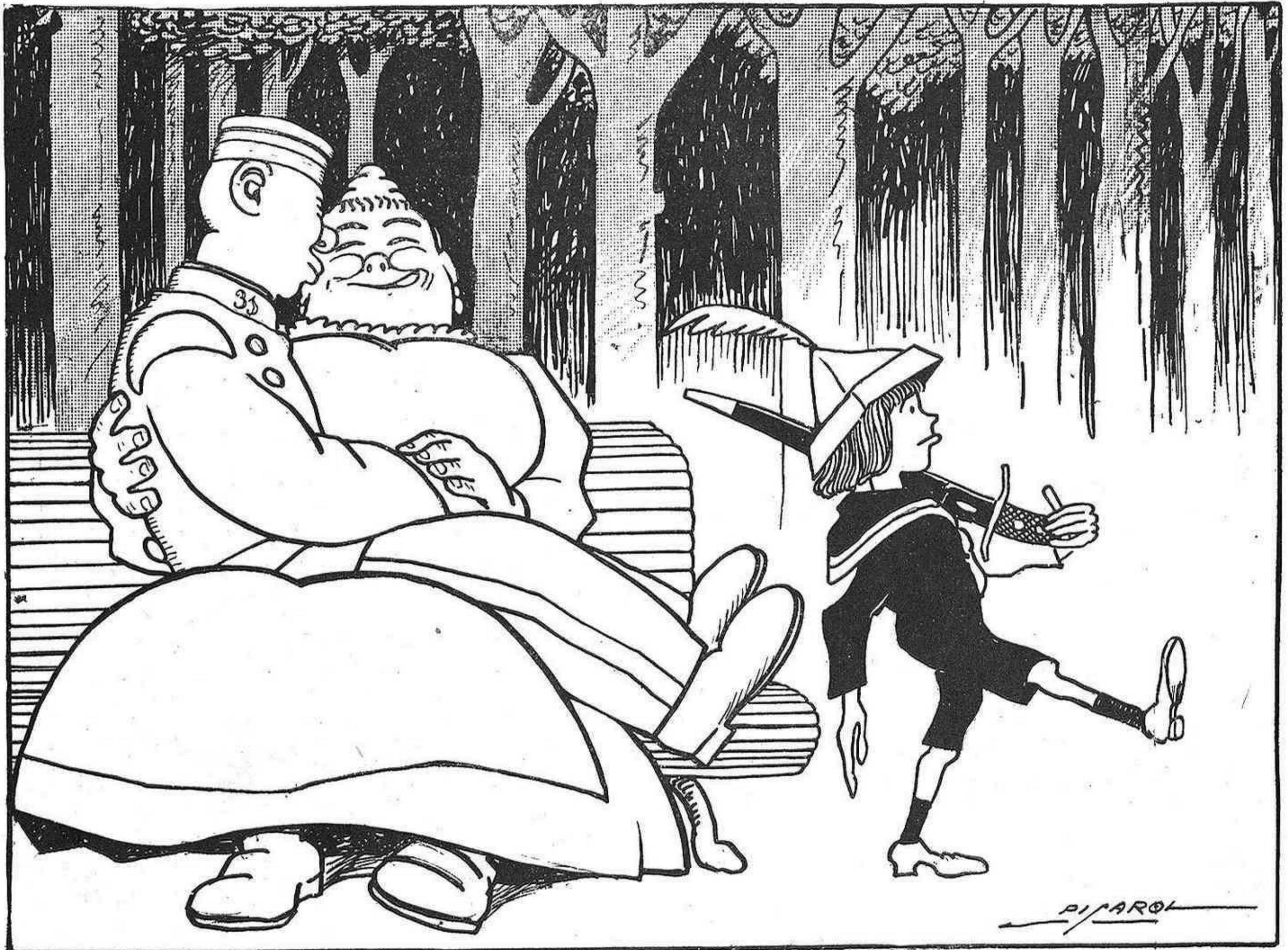
ens van escursant els dies. Mes, aquets mals, també'ls passa la gent sèria. Y més, encara. ¿Volen pitjor mal, que veure d'un home serio la cara? Disfrutem, doncs, sense escrupols, que, com jo, som una pila. Y si algun mal ens agafa, ¡que'ns agafi fent *barrila*!

No hi fa res que, ab tants impostos, quasi be no puguem viure... ¡Pitjor fora que'ns privessin d'está alegres y de riure! Jo sempreestic de *llomillo*, doncs veig clar que res s'hi guanya fent el serio. Per fê'l serio... ¡mireu còm està l'Espanya! Vinguem tributs de mil menes,

¡vatu'a'l ret de la Sila!, doncs si els volen pagá'ls tontos... ¡jo no'ls pago, y faig *barrila*!

¿Que són més d'una dotzena els regidors *que fan moros*, y les sessions que celebren semblen congressos de lloros? ¿Que'ls cabals de la Pubilla fan malbé? ¡Valenta cosa! ¡Be sabem treure'ns les mosques del damunt, quan ens fan nosa! Doncs, mentres venguin escombres, si es brut a Casa la Vila, anem allí a netejarho. ¡Fem neteja..., fent *barrila*!

LLUÍS G. SALVADOR



COSES DE LA VIDA

Aquet món es tan extrany, que ben sovint veureu que les criatures se diverteixen fent l'home y, els homes, la criatura.

PIÑAROL

La qüestió es passar la tarda

Després de llegir set o vuit vegades la secció d'espectacles, vaig deixar el diari pera encaminarme al Paral·lel. A l'esserhi, vaig dubtar per centessima vegada. ¿Quin partit pendre? ¿Aont entrar? ¿De quin modo passar la tarda?...

Quan més grossa era l'incertitud, quan més fort era el dubte, va despertar la meua atenció el toc febrós d'una campana. Al voltant de l'home que repicava, comensà a formarse un rotlló. Me vaig ajuntar als curiosos. Anava, el Paral·lel, de gom a gom. La multitud, endiumenjada, omplia la via d'un cap a l'altre...

Ganing... ning... ning... sense parar. Per fi, y com els oients fossin ja en nombre considerable, comensà l'home a expressarse aixís:

—Dames y cavallers: no perquè'm vegin damunt d'aquesta taula me prenguin per un de tants xerraires com assalten la plassa pública, ab l'intent de fer esquitxar uns centims a l'humanitat *doliente*... No ve un servidor de vostès, a propagar un nou descobriment, ni cosa que s'hi assembli; el producte que tinc l'honor de presentarlos, es d'una utilitat universalment reconeguda. No's tracta, dames y cavallers, d'oferirlos un remei pera'l mal de caixal; una pasta pera llimpiar llautons, o un especific pera fer creixer el cabell. Lo que'ls mostro, lo que, després de recorre les principals ciutats d'Espanya y de l'extranger, vinc a oferir al public de la ilustrada Barcelona, té una major importancia que aquesta corrua de remeis que's brinden cada dia a la credulitat del poble pacient. El progrés avensa a marxes dobles; les arts, se perfeccionen; adquireix l'industria nou desenrotlló, y la ciencia, en forma de màquina, estalvia a l'home l'esfors corporal... Pera dirigir la paraula al public era precís, anys enrera, estar revestit d'un titol academic..., parlar desde dalt d'un cotxe y exposar, a la admiració del concurs, mitja dotzena de diplomes... Molts cops, dames y cavallers, cuidava una orquesta de amenisar els moments en que l'orador prenia alè... La democracia, senyors, ha acabat ab aquestes pràctiques ridícoles. La revolució francesa, que dictà al món els *drets de l'home*, enderrocà per sempre les castes y els privilegis. ¡Tot pel poble!, estimats oients. El poble sobirà, es avui el qui, prescindint de falsos mirallets, fa les reputacions y consagra el merit. Al poble, doncs, senyor de mars y terres, me dirigeixo pera dirli, ab el convenciment que donen vint anys de pràctica en els primers hospitals d'Europa: si pateixes de l'estomac, si el menjar se t'indigesta, si't sembla que no pots pair, si tens obstruït el *tubo* gastric, no vagis pas a trobar el metge ni empleis els diners en medecines. El teu mal, producte de les societats modernes, té per origen un excés de treball intel·lectual; ve del cap, en una paraula. El remei al teu sofriment, treballador que't trobes el dissabte en que els quartos no t'arriben; el teu patir, home que't passes el dia fent calculs y numeracions en un recó d'escriptori; el teu malestar, obrer de tots els oficis, deus buscarlo, no pas a la medecina, font d'erros y equivocacions; no pas an els especifics, producte de la química; la salut del teu cos, la tranquil·litat de la teua llar, lo mateix que la calma del teu esperit, home modern, radiquen en la mare naturalesa; el teu mal el desconeix la ciencia; el secret del teu alivi reposa en les profunditats de la terra; en els paisos verges, en les regions de l'Assia, que l'home no ha profanat encara. Aquet petit *envase* de llauna, que tan poca importancia té a primera vista, aquet *talismán* prodigiós, aquesta font de ventura que sostinc ab la mà, enclou la virtut curativa que inutilment busques un dia y altre. Formen el seu contingut cent quarantaset herbes diferents, totes medecinals y aromàtiques. Els sabis més sabis del món, les academies de tots els paisos, han reconegut el poder miraculós de la *capsa exòtica*. Jo voldria que sortís d'entre tú, public que m'escoltes, una per-



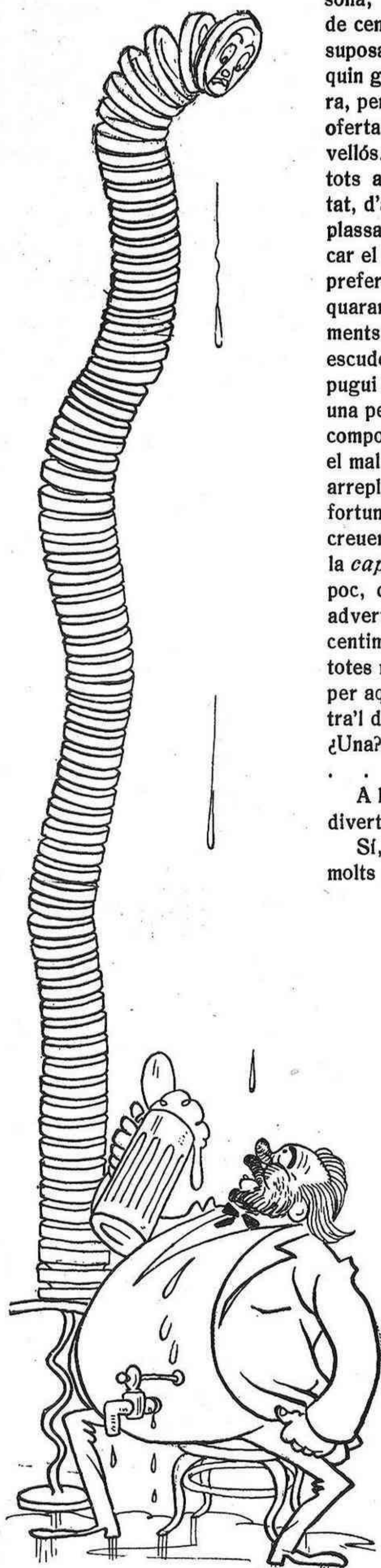
—¿Ont aneu?... ¿Ont aneu tan endiumenjats?
—Jo't diré, ens hem fet socis de «La Gresca Perpetua». Dues pessetes al mes y ens divertim tots ab probabilitats de casarhi les noies.



La millor diversió del Senyor Esteve.



—¿No't diverteixen, les dónes?
—Sí, però'm diverteix més tallar cupons.



LA BEGUDA

—Hi haurà persones que's divertiran molt, però que's diverteixin *doblement* com jo, no se'n trobarien gaires.

sona, home o dona, que'm digués:—A veure si es cert que la seva *capsa exòtica*, composta de cent quarantaset herbes diferents, totes medicinals y aromàtiques, té la virtut que vostè suposa; a veure si'm cura a mi, que fa dèu anys que pateixo del estomac...—¡Ah, senyors!... Ab quin gust contestaria jo allavors, a la persona que aixís s'expressés:—Vostè, senyor meu, ignora, per lo vist, les propietats de la botànica; el dubte de vostè neix, potser, del fet de que li sia oferta la *capsa exòtica* desde dalt d'una taula, sota la volta immensa d'aquet cel blau... meravellós.—Y, agafant tot seguit un pot de porcellana, o de llauna, o un senzill tupí de terrissa, car tots aquets objectes són igualment bons pera dur a cap l'experiment, l'ompliria, fins a la meitat, d'aigua... Si ens trobessim a casa d'un servidor, me valdria d'un fogonet de gas... Aquí, a la plassa pública, me serviré d'un modest *reverbero*... en aquesta forma: a l'anar, l'aigua, a arrencar el bull, agafo cuidadosament, ab una cullereta, ab la punta d'un ganivet, o ab els dits, si ho prefereixen, una mínima quantitat del polvo de la *capsa exòtica*, polvo compost ab cent quarantaset menes d'herbes diferents, totes medicinals y aromàtiques; el deixo bullir uns moments, l'aparto *luego* del foc, apago el *reverbero* y, després de *trasladarlo* a un got, a una escudella, etz., me'l bec aixís, ab naturalitat... Es el millor tonic, no's coneix un depuratiu que pugui comparàrseli... El dolor d'estomac ha calmat; abans no estava pels amics; sentia, al cap, una pesantor; la vida se'm feia trista... A la tercera operació, al segon dia de pendre el polvo, compost de cent quarantaset herbes diferents, totes medicinals y aromàtiques, torna l'alegria, el mal de cap desapareix, y van millor els negocis... Diran, vostès: —Això deu costar un dineral, arreplegar cent quarantaset herbes diferents, totes medicinals y aromàtiques, suposa una fortuna; aquet remei, encara que facil, estarà reservat als rics.—¡Quan equivocats estan, si això creuen!... Encara que sembli mentida, a títol d'excepció, en concepte de reclam, dono, avui, la *capsa exòtica* per l'infim preu de quinze centims, y tres, un ral. ¿Hi hà ningú que, per tan poc, descuidi la salut? ¿Hi haurà persona que, per un ral, no compri el benestar? Crec un deure advertirlos que les capsas que tinc són poques, y que plegaré, un cop acabades. Una, dèu centims, y tres, un ral. La *capsa exòtica*, composta de cent quarantaset menes d'herbes, totes medicinals y aromàtiques... No s'enganya a ningú... Una, dèu centims; tres, un ral... Una, per aquí... Una altra... Gracies... Tres, pera la senyora... Molt bé... Una altra... Gracies... Contra'l dolor d'estomac, pera combatre la tristor, pera aplacar la neurosis... ¿Tres?... Molt bé... ¿Una?... Gracies.

A l'acabar, l'home, el seu discurs, sortia la gent dels teatres. No sé si, veient la funció, se divertí el public més que jo, escoltant l'elogi de la ditxosa *capsa exòtica*.

Sí, afirmo, que vaig passar admirablement l'estona, y que parla, el *xarlatan*, millor que molts primers actors.

JOSEP ARTÍS



EL MEU AVI Y JO

Quan el meu avi, per contingencies del viure, va veure's obligat a traslladarse del seu poble nadiu a Barcelona, per allà a mitjos del sigle passat, la ciutat dels comtes ja tenia fama d'esser una ciutat alegre y divertida.

No obstant, ¡quanta diferencia d'aquells temps an els nostres!

Y, sinó, anem parangonant y fent comparanses:

El meu avi prenia café a «Les Delícies» y jo vaig a pendre'l a la «Maison Dorée».

El meu avi, a les dèu del vespre, ja se'n anava al llit, després de veure comedia a «Santa Creu», y jo, a les dèu, molts dies no he arribat al Paral·lel perquè sé que encara no hauran comensat l'espectacle.

El meu avi's divertia als famosos «Saraus de Llotja», a les festes de barri, a les fires y a les processons. Jo m'aborreixo fins als mitjings del meu partit.

El meu avi comprava bitllets dels Empedrats; jo renego dels empedrats, del que va inventarlos y de la comissió municipal que se'n cuida.

Pel meu avi era una joia de *gourmet* anar a menjar anissos y beure aigua a la «Font del Canari»; per mi es una cosa corrent paladejar el whisky del «Lyon d'Or».

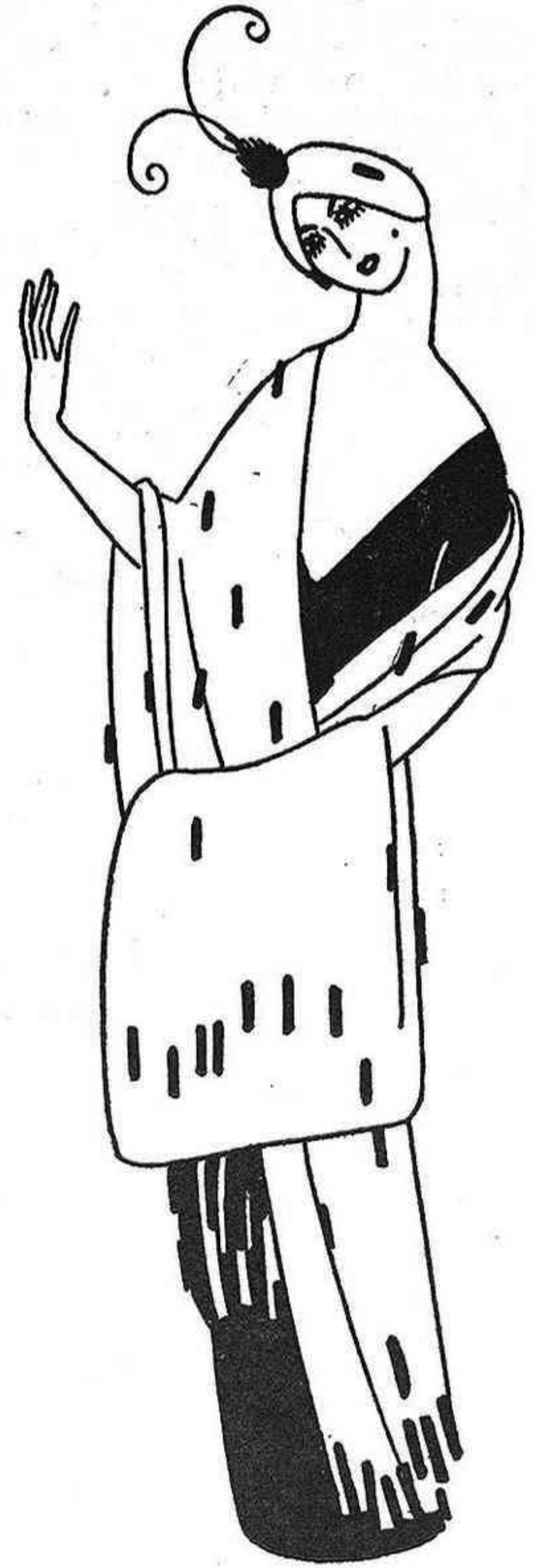
El meu avi disfrutava molt fent de nas davant d'una partida de dòmino a «Les set portes»; jo, pera passar mitjanament el rato, necessito'ls violents sports de la còssa o el cop de puny.

El meu avi trobava deliciosos els tortells de Sant Pau y els brassos de gitano; a mi, les *Sarah Bernardts* y els turrns del Vaticà ja m'embafen.

Al meu avi l'alegrava veure l'*ou com balla* de la catedral; jo, pera lliurarme de l'ensopiment, necessito veure ballar la Napierkowska o l'*Argentina*.



GENT D'UPA



M. Anglada.

—Ah, ¿es dir que vas a visitar una familia de pobres miserables?
—Sí..., ¿què ha de fer una, pera distreure's y passar el rato?

El meu avi anava una vegada a l'any a Sarrià a veure la *tornaboda*, y hi anava a peu; jo vaig cada quinze dies a «La Rabassada» y... m'hi porten.

El meu avi, quan volia anar a divertir-se, tenia quatre espectacles pera triar: el teatre de «Santa Cruz», el de «Isabel II», el «Nuevo» y un *magnífico gabinete de figuras de cera*; jo puc escullir entre vintiset teatres formals, quatre dotzenes de cafès cantants, setanta atraccions, aprop de dos cents cines y una ballena de tretze metres.

El meu avi anava d'amagatotis al «Ball de la petacada», de cà'n Nadal, del carrer de les Tapies; jo vaig a qualsevol *the dansant* de la nostra aristocràcia y encara «madrugo» més.

El meu avi llegia quatre diaris: *El Constitucional*, *La Ley*, *El Diario de Barcelona* y *El Liberal barcelonés*, y en tots tenia fè; jo fullejo diàriament tots els setze que's publiquen avui a Barcelona, y no tinc confiança en cap.

En temps del meu avi hi havia un sol estanc que tenia obert de 8 a 12 y de 2 a 6, pero's fumava barato; ara, a cada cantó hi ha una expendedoría nacional que no tanca mai, però cada glopada de fum ens costa un ull de la cara.

El meu avi passejava la seva elegància per la típica Mu-

ralla de Mar, y jo llueixo el *rumbo* pel no menys típic Passeig de Gràcia.

Al meu avi l'entusiasmava el Jardí del General; an a mi no'm sorprenen ni el Park Güell ni les *maravillosas* grutes de la «Sala Mercè».

El meu avi, com un gran sacrifici, com aquell que fa una heroicitat, anava, una vegada al mes y en tartana, a Gràcia; jo hi vaig quatre vegades cada dia en tramvia electric.

Queden demostrats, doncs, l'avens, el progrés, l'empenya de civilitat de Barcelona en el terme de mitg segle.

¿Vol dir, això, que'l meu avi's divertia menys que'ls homes d'avui dia?

Es difícil assegurarho, tota vegada que'l dò de divertir-se es lo més relatiu y lo més subjectiu que hi hà en el món.

No obstant, jo puc afirmar, ab les mans al pit, que'm diverteixo bastant. El meu avi's divertia ab lo que tenia, y, com no coneixia altra cosa, no ambicionava gaire. Jo'm diverteixo ab lo d'avui y ab lo d'ahir; ab lo meu y ab lo del meu avi.

¿Per ventura no m'he divertit, y de valent, fullejant una guia de l'any 42?—una guia que'm va deixar el meu avi, entre altres estimats llibrots.

Obrimla a l'atzar, aqueixa guia:

«GRAN FONDA MARTÍ en la calle de Malcuinat. (¿Què's sembla l'ironia?... ¡Una fonda al carrer de Mal...cuinat!) A todas horas del día y de la noche se halla caldo de gallina con sopa ó sin ella, á gusto de los concurrentes, servido con esmero y limpieza por el módico precio de un real de vellón».

¡Ah, si el meu avi fos viu y pogués tastar el *consommé* del «Royal»!

FRA NOI



Tres a la una

Decididament, la nostra Barcelona—després de passada la *Era de l'Exposició* y la *Era de la Solidaritat*—entra en una nova constructiva Era de Divertiment.

No tenim pas la pretensió de sostenir—el nostre Thac-

keray a la mà—que aquí's pot fer «ironia greu»; de manera que, lo que anem a dir, es perfectament, absolutament serio.

Y el fet es que la nostra Intellectualitat se diverteix d'una manera discreta: cap de nosaltres ignora la formidable vocació d'estudis que l'Enric Casanovas posa a contribució de cada drama inedit d'escriptor barbre y d'ironista sempre a tò; cap de nosaltres ignora lo que val una vocació aixís. Es una arma, en la lluita.

No hi han drames pera llegir; sempre hi hà, per això, una *Noce* a fer. Els «corps a corps», d'en Joaquim Sunyer, ab la «Monna», restaran sempre memorables. En Diego Ruiz, *lorgnon* sempre, mira, riu...

—¿Ont vas, a Barbastre?—

Li ha tocat una aragonesa per companya de *Noce*:

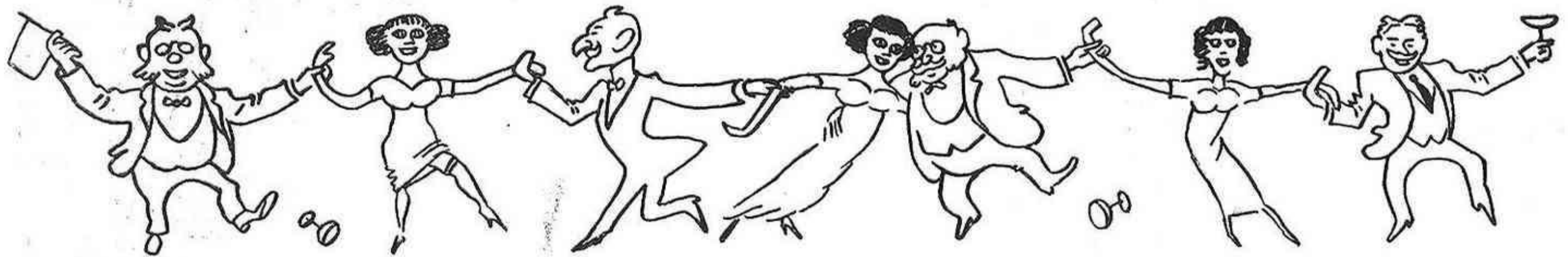
—¿Y què? ¿Vas a Barbastre, a estudiar els classics?...—

En Diego Ruiz s'insinua molt, encara que no filosofic sempre. Ja'n parlarem. Els nostres intellectuals se diverteixen y estan preparant una Nova Era a la nostra ciutat.

En dies de *borrasca*, en Casanovas queda micenic sempre; en Sunyer, pur helenic; en Diego Ruiz massa romantic y massa pedant...

Continuarem un altre dia. Avui es una... preparació. Y, com a preparació,—«Massa llarg, massa llarg»,—com diria l'immens Marius Aguilar.

ROMANTICHUS



¡A la montanya!

La vigilia, a la vesprada,
ja'ns donem la cita tots,
per' sabè el que ha de portarse
quiscú pera provisions.
Aixís, a l'apuntà el dia
de festa, tots, contentons,
anem cap a la montanya
que a naltres ens fa més goig,
y un cop havem trobat *puesto*
al redós de tosca font,
ens sadollem d'aigua fresca,
que'ns renova tot el cos
y ens fa despertà una gana
que'ns menjariem un bou,
si no sigués la prudencia
que'ns diu: «No ho feu massa fort».
Esmorzem tots junts, ab calma,
tres o quatre rosegons,
deixant per' dinar la teca
que an els ulls ens fa més goig.
Després, l'un va a buscar llenya,
què mai ne manca pel bosc;
un altre và a una masia
a cercar un cantí o dos,
cassola, plats y culleres,
y'l que'ns fa falta... segons.
Altre, tres pedres prepara
al voltant de l'ardent foc

de la llenya que espetega
flamejant davant del sol.
Un cop la llenya ha fet brasa,
la cassola entra de torn,
guarnida ab ceba y tomatec,
que espeternega de goig,
y un conill, ja fet a trossos,
entra a banyarse, ab repòs,
al ventre de la cassola,
que l'espera neguitós,
banyantse ab la suau essencia
que'l deixa ros com fil d'or.
Hi aboquem la paperina
ben curullada d'arròs,
y entre alegroies canturies
remenem aquell adob
y mirem ab parsimonia
com poc a poquet se cou.
Hi tirem la sal y especies
fins a ferlo ben gustós,
y, un cop cuit, als plats que esperen
que'ns el menjem ab fruició,
remullat ab vi clà o negre,
a gust del bon bevedor.

Un cop la pitansa llesta,
hi hà qui se'n va a donà un tom
per la montanya, o se'n baixa
cap al pla, a buscar cargols;
altres van a cullir pinyes
y les van tirant al foc,
d'ont ne treuen, ab paciència,

bona almosta de pinyons;
un altre cull farigoles;
alguns, cireres d'arbós,
y altres que fins trobà intenten,
adormit, un rovelló.

Y quan som a mitja tarda,
tornem a estar reunits tots
pera acabarnos la teca
que hem portat per' passà el jorn.
Comensem a fê amanida
de tomatecs y pebrots,
cebes, enciam y escarola,
ravets, truites ab fasols,
ous dusos, una esqueixada
de bacallà... ab un xató
que'ns en llepem els bigotis
un cop ho hem enllestit tot.
Després, retornem els trastos
y ens en anem contentons
pel camí de Barcelona
poc abans de ferse fosc.

Per la ruta, trobem colles
de gent que, cantant cansons,
com naltres, a ciutat baixen
satisfets de passà el jorn
per qualsevulga montanya
de nostres gais encontorns,
y ab ganes de retornarhi
la festa de més aprop.

SHERLOCK KOMES



MARINERS EN TERRA

—¡Vòltala, Pepa, que tu ets el meu port de salvació!



HORES D'AMOR... NUVOLOSES

Problema: ¿qui's diverteix més, d'aquets dos, el satir o la ninfa?

DE FRANC

El dia de divertir-se, per un norantaset o norantavuit per cent de la població de Barcelona, es el diumenge. Sobre tot el diumenge a la tarda.

Ben dormits, millor dinats que'ls altres dies, el cos els hi demana diversió, y, aixís, uns van als braus, altres al trinquet, els de més enllà pugen al Tibidabo y els de més cap aquí's queden a la Rabassada. Molts van al teatre, uns quants menys als *music-halls*, et sic de cæteris.

Però encara en queden molts, y aquets molts són els que aprofiten les diversions de franc (1).

Parlemne de les diversions gratuïtes.

(1) Tenim, per diversions de franc, aquelles en les quals no's dilapiden més de quinze centims de pesseta y encara a voluntat del fruïdor. Aixís, doncs, no's pot considerar com a diversió de franc, y en nostre concepte ni com a diversió, passarse la tarda dintre un cine, mastegant fum, ensumant suor y oïnt la veu estrident de ¡Pastillitos de café con leche!... ¡Agua y caramelos!

La primera y principal, desde que'l port es port, ab moll o ab muralla de mar, es anar a veure els barcos.

A veure els barcos no s'hi pot anar, en tal dia com avui. Pera veure els barcos es precis que vingui assenyalada la data de diumenge en el calendari, y una hora de passat mitgdia en el rellotge.

Com no sigui aixís, pot passejarse pel moll, poden admirarse les belles formes dels descarregadors de blat y la paciència dels pescadors ab canya. Pot dirse que sembla impossible que's teixeixi tant cotó y que's gastí tant d'oli en untar màquines; pot, un hom, ferse creus de lo enginyosa que es la bicicleta carbonera y de lo ben pensades que estan les grues giratories.

Però, tot això, no es veure els barcos.

En el diumenge a la tarda sí que's veuen. Les portes ondulades dels tinglados són tirades; les grues tenen arronsada la cadena; els carregadors són a la societat, al cafè o a la taverna. No més hi han els barcos y els que van a veure'ls.

—Mira: aquet vermell se diu «Papakowsky». Deu esser grec. Encara no ha descarregat. ¿Què deu portar? Potser blat, potser figues d'Esmirna.

—Mira, els mallorquins, ¡que blancs; que nets! ¡Còm brillen els llautons!—

No parlem dels «Jaumes» ni del «Miramar». Fins el «Lulio», fins el «Bellver», ab la seva proa antiquada. Fan un cert goig, tan ben pintats, tan nets. Semblen aquells vellets que devegades se troben a l'«Eden».

—¿Còm li diuen an aquet, tan gros?... ¿«Circe»?... ¿Y què duia?... ¿Blat, diu?... ¿Còm?

—En braç.

—¿Y, això, què es?

—Sense ensacar.

—¡Caratsus, caratsus!

—Miri el «Temerario», que net y que bufó, ab aquet canonet a popa. Cregui, no hi hà com els navilis de guerra, per estar ben endressats.

—¿Còm diu, aquí?... «Stromboli». Té la bandera noruega. De segur que ha portat bacallà. També hauria pogut dur fusta o pasta de paper...

—Mira, l'«Ampurdanés».

—¡Ma!, el «Canalejas».—

Y aixís, tot rosegant cinc centims de cacauets, se passa la tarda.

La segona de les diversions gratis, que toca vore ab la primera y quasi li fa la llesca, es anar a veure les feres del Park.

Les primeres feres que's troben són uns voltors, ab les ales fetes una llaga viva. A sota dels voltors hi viuen una altra mena de feres, els micos. Uns micos que, certament, semblen feres, grossos, ab cara de gos, rabiosos, sense qua. No comprem per què'l nostre Ajuntament no compra unes quantes parelles d'aquestes moneies llargues de qua, agils y desvergonyides, que tant distreurién al public que và a divertir-se y del qual estem parlant.

Deixant als simis, el curiós passejant se troba ab un rengle de caixons, ab reixes, ont hi han uns animalots alats, que d'una hora lluny se veu que foren fets pera volar, però que ho tenen privat.

Després venen els lleons, que s'han de mirar a través dels vidres, cosa molt divertida, perquè, si fa ressol, no's

veu res. Diu que'ls vidres els hi posaren perquè les bestioles no agafessin massa confiança ab la parroquia.

Seguidament, el qui và a divertir-se, se troba ab una gavia rodona, ont hi hà un porc cinglar, un cadell de lleó, uns llops y unes hienes. ¡Ah!, les hienes.

¡Ah!, la concurrencia que'ls diumenges a la tarda mira aquells animalots, sempre esllomats y de crinera erissada.

¿Quin es la Napa de Prades? ¿Quin, la segrestadora Enriqueta Martí? ¿Qui, en Jack, el *destripador*?

Davant d'aquells animals de morro negre y humit, ningú, absolutament ningú. Pareushi una estona, si teniu temps, y, mentres duri la sentada, oireu histories extraordinaries, violacions, crims; sortireu de davant la gavia ab el cap plè d'albats, d'entranyes, de cranis rosegats..., talment com d'una pel·lícula de les bones.

També hi han uns ossos blancs, que no ballen, y uns de grisos, que sí; uns iaguars, que abans eren rabiosos y ja no ho són; un puma, que encara ho es, y uns tigres que formen part del programa de diversions de qui và a veure les feres.

Quan s'hi arriba, el tigre dorm. Gras, llarg, rodó; té els ulls tancats, les potes estirades, y ab la qua s'assota els flancs, de tant en tant, mandrós.

El qui và a divertir-se, pot pendre dos partits, segons hi hagi o no municipal o vigilant a la vora.

¿Que no hi es?... Tirarli pedres.

¿Que hi es?... Escupirlo ab tota la forsa.

De totes dues maneres pot conseguir-se lo desitjat: que la bestia, empipada, s'aixequi y bramuli, y fins que, devegades, ensenyi les urpes y les dents, entre mitg dels barrots, com dient:

—¡Belitre!... Si no fossin les reixes...—

Si an això s'arriba, la diversió es complerta.

Després ve l'«avi». El senyor Darder, director de les besties, diu que l'«avi» deu tenir els budells més gruixuts que una corretja de transmissió.

—¿Per què?—li preguntàrem.

—Perquè encara no es mort, després de lo que li han donat. Agulles dintre llonguets, trossos de vidre dintre bossins de pa, matzines al natural, cigarros encesos, demanin.

—¿Y per què?

—Pera divertir-se.

—¡Ah, ja! El diumenge a la tarda.—

Després de l'«avi», per més alegria dels disposats a divertir-se de franc, venen unes cabres, un bou geperut, un camell arnat, una guilla pudenta y un caiman, que, essent viu, se disfressa de dissecat.

Y el curios arriba als aucells. Allí ont diu «Cigne negre» hi hà una oca blanca. Allà ont diu «Cigonya» hi hà el cigne negre, que hi fa visita. Tot es diversió. Com ho es passarse una hora esperant veure al faisà daurat o argentat, que s'amaga darrera les truanes y envia a les femelles, deixant veure del seu cos policromat tan sols una que altra ploma. Com ho es esperar a que'l pavo fassi la roda y que, en el moment precís, se giri de cul. Com ho es veure aquells galliners, que no són més que galliners.

Y anem a la tercera diversió. Aquesta es anar a les «quaranta hores». Es una diversió, no més, pera gent devota y sensata, o que tingui molta sòn. Però són molts que se'n aprofiten y no volem deixar de consignarla.

Sortint de la tal diversió, es habitut pendre xacolata ab ensaimada calenta o ab coca de Vilafranca.

De franc també pot anarse a veure com se barallen els cans de bou a les pedreres de Montjuic.

Pot assistir-se als partits de pilota, en aquell trinet que hi hà tocant al Paral·lel, entre'ls teatres «Nou» y «Apolo».

Pot ballarse en dues o tres centes cases de Sant Gervasi, Sarrià, la Salut, etz., etz.

Poden sentir-se les discussions footballístiques de davant de Canaletes.

Pot assistir-se als setanta y pico de mitings politics y obreristes.

Pot... Poden ferse tantes coses, que no donariem l'abast.

De totes maneres, no volem acabar sense parlar d'una altra diversió, a la qual no hi som admesos, ni tampoc hi seras admès tu, lector, si no vas vestit de sorge, o, al menys, no has nascut en les montanyes de Cuenca o en les terres d'Aragó.

Es diversió de diumenge a la tarda, aquesta, de diumenge, y gratis. ¡Però, ¡ai!, a quants dels que'ns la mirem ens fa denteta.

La cosa es a la plassa de Catalunya, sota les palmeres. Soldats y criades, *mozos y mozas*, s'ajunten. Parlen com se parla al poble; riuen selvatgement, com se riu al poble; se peguen y pessiguen, com se pessiga al poble. Aquells sí que's diverteixen.

¡L'enveja que'ns han fet, mirantlos desde la taula del cafè!

—¿Y Antonia?

—*Marchó al pueblo.*

—*Cómo estás guapa y gorda.*

—*¡Burro!*

—*¡Toma!*

—*¡No pisques, bruto!... ¡Toma!*—

Y, ¡alsal!, una plantofada que ressona per tota la plassa y després una rialla grassa.

En aquesta última diversió se mengen tramusets.

LETTA



GUIA DEL CORRIDO

En català, certament, no s'hauria de dir corrido, ni corrit, ni corregut, sinó corredor, porque la veritat es que, corrido, es qui la corre. Però la gent vol que sigui corrido, y nosaltres ho deixarem aixís, ja que mai hem sigut amics d'anar contra la corrent.

El corrido, doncs, es un animal nocturn; n'hi hà de tots pelatges y condicions, que viuen ab la familia (per desgracia d'ella), que viuen en dispeses, per deshonor de les minyones, y que viuen en amor y companyia d'alguna alegre senyora. També n'hi han de casats y fins de clergues.

Hi han corridos rics y pobres, ben vestits y deixats de roba, que s'afaiten a diari o no més dos cops cada setmana.

Cal no confondre al corrido ab el jugador ni ab el borratxo. Ell juga y beu, però no es un professional de cap d'aquets dos vicis. Com a bon deixeble de don Joan, lo primer que'l mou són les faldilles; lo demés se li dona per afegidura.

Com ja hem avensat, se tracta d'un animal de nits, encara que alguns d'ells, per la falta de possibles, s'hagin de llevar aviat; de dia fan mala cara y, si estan empleats, s'adormen a l'escriptori. Agafemlos, doncs, cap allí a les set de la tarde, y fem un petit programa de lo que pot fer un corrido dels de mitg pèl, ni dels més aristocraticos ni dels de piano de maneta.

Dilluns.—L'home's dirigeix Rambla avall, fins al carrer d'en Trenta; dona mitja volta y entra en dit carrer; tres gambades y altra mitja volta a l'esquerra. Ja'l tens de cap en un quarto fosc, que comunica ab una taula que sembla d'aigua y anís, però que en realitat es una acreditada fàbrica de *cok-tails* y gran diposit de ginebra de marca. Es un establiment que sols freqüenten corridos y policies.

Ja begut, l'home torna Rambla amunt y s'asseu en un bar

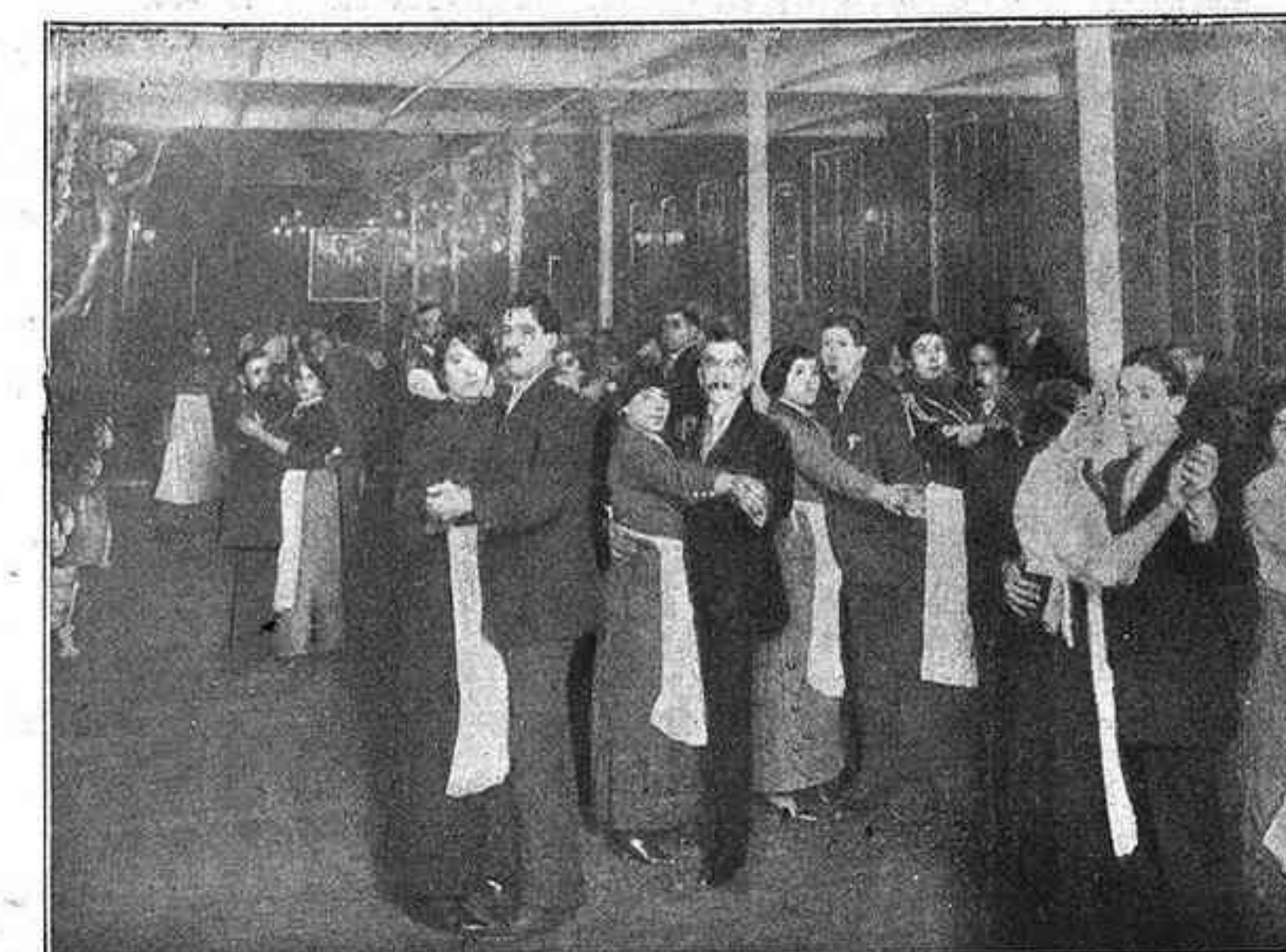
CAUS DE DIVERSIO



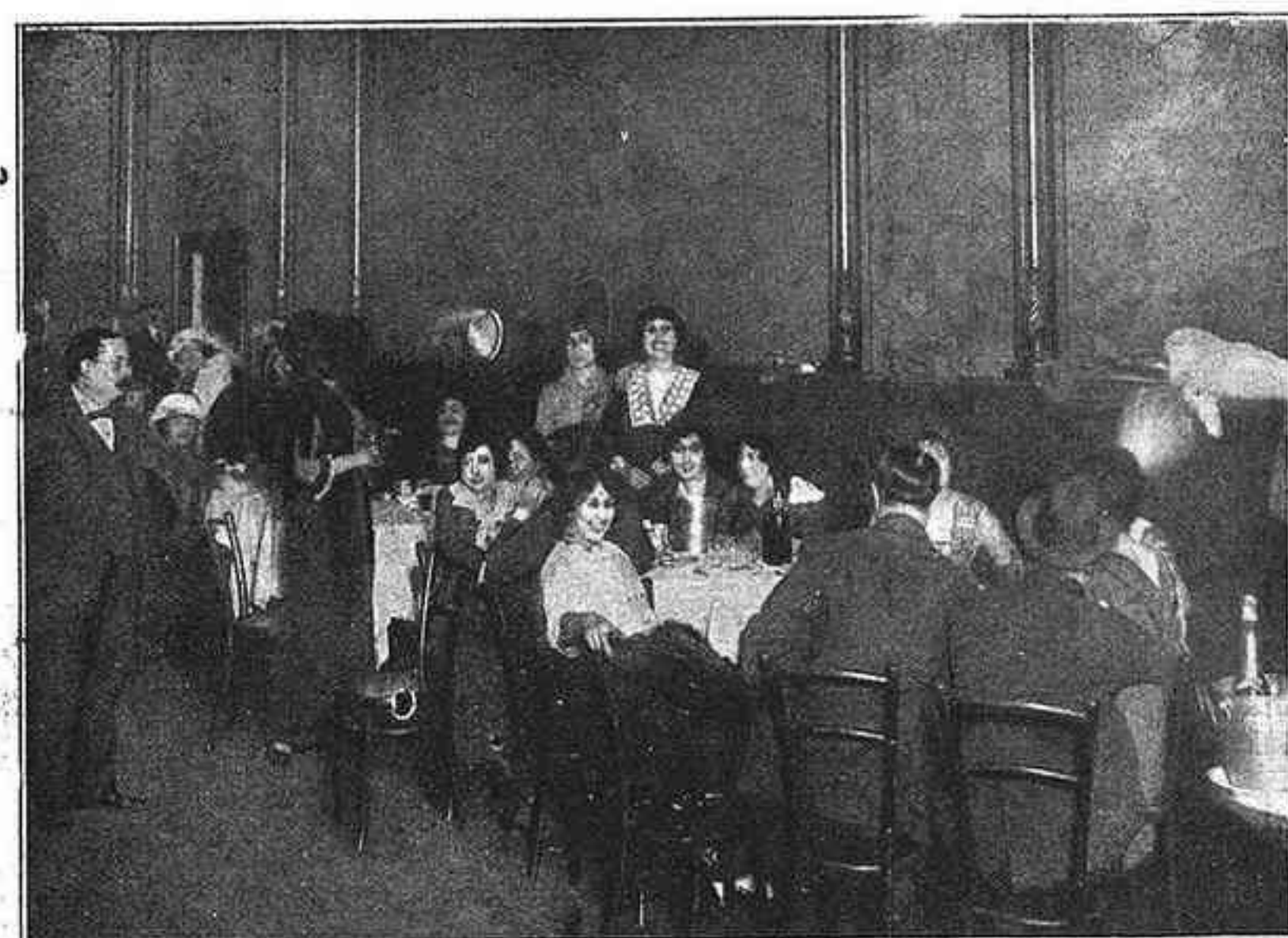
Un «burret» arrencat



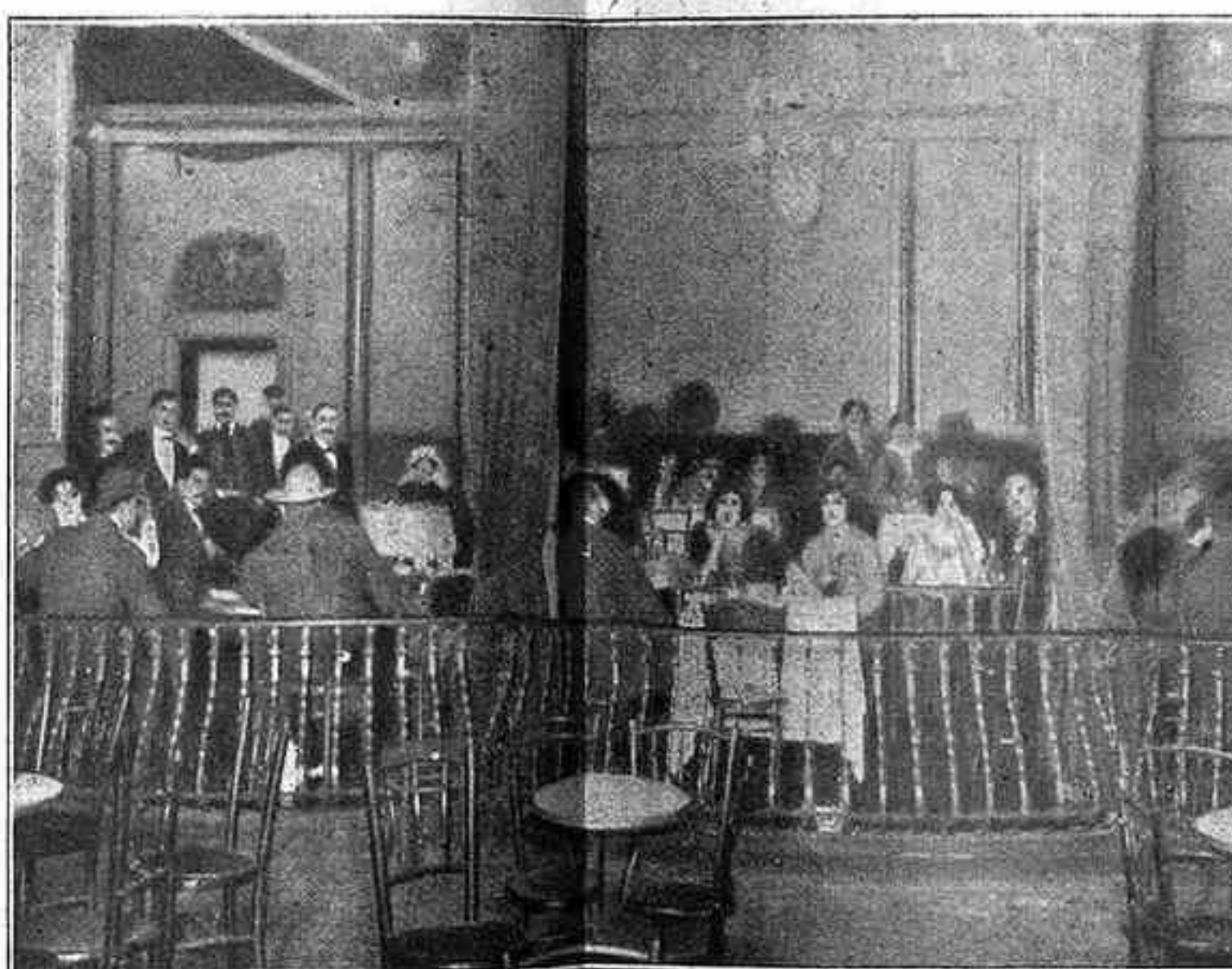
El «camerino» de l'estrella



Una americana al «Pay-Pay»



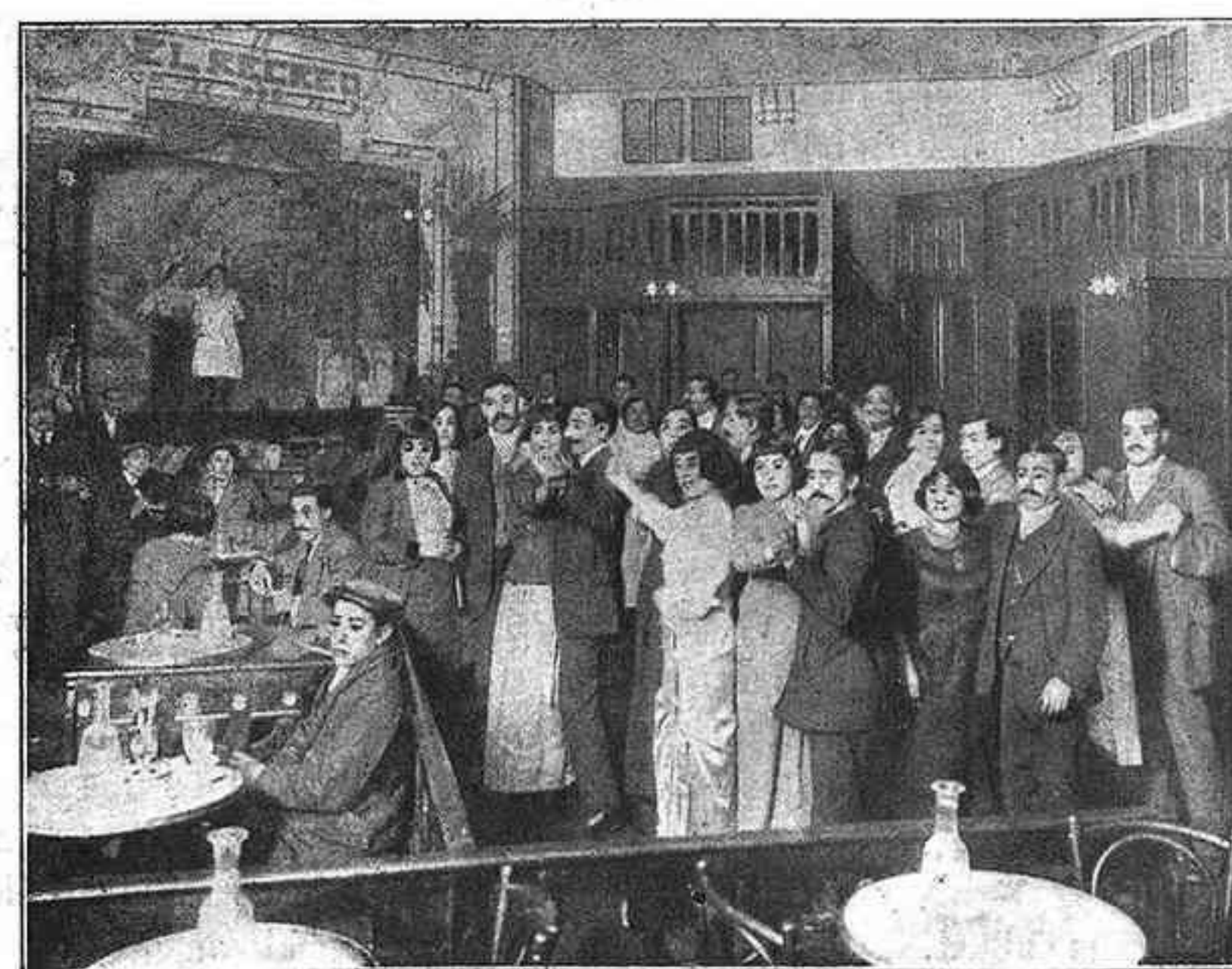
Un sopar de gent alegre



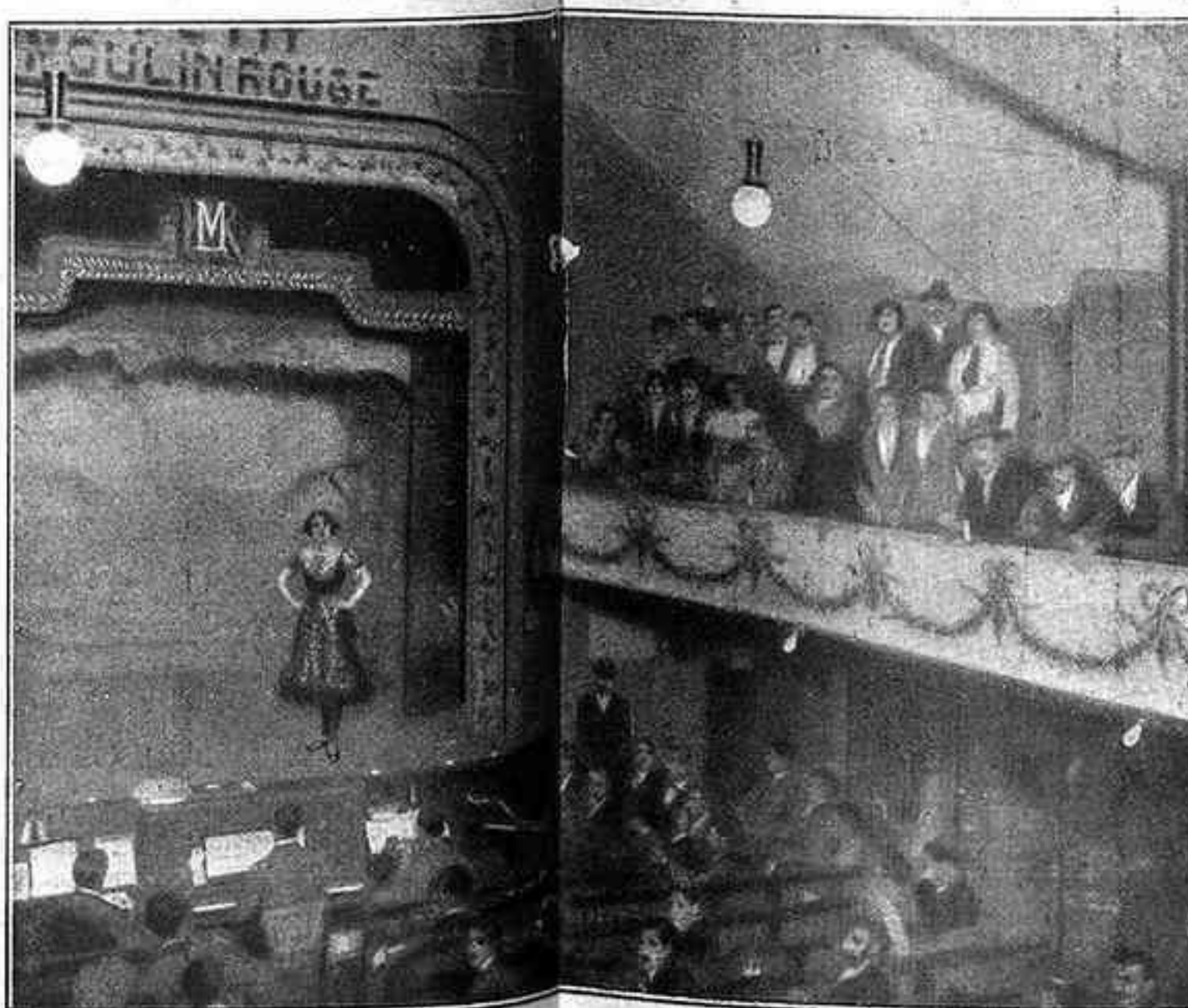
El «Foyer» de l'«Edén»



Un recó de «La Gran Peña»



Les vetlles d'«El Recreo»



Al «Petit Moulin Rouge»



Ensjant una «matchicha»

del carrer de l'Unió, a esperar an aquella mossa de l'«Alcázar».

Surt ella, y ja'ls tens a tots dos passejant per l'ombrivol carrer de Barbarà, trencant després pel de Sant Ramon y asseientse a menjar marisc en el bar de la cantonada. Un dia són percebes, a l'altre petxines y el de més enllà ostres o crancs bullits. Després, sopen, y altra vegada a l'«Alcázar», perque la noia té de formar.

El corrido, a l'entrar, saluda al senyor Ramonet y després an en Fernando, toca l'espatlla a l'Enric y escolta y mira les llissons de tauromaquia teòriques y pràctiques del *Machaco*.

La noia và a vestirse y ell promet tornar, y marxa, després de saludar ab molt salero a la concurrència.

(S'ha de fer notar que un bon corrido, castís, no mira mai l'espectacle.)

Com que sempre diu mentida, després d'haver assegurat que anava a pendre la fresca, se dirigeix al «Pay-Pay» o a la «Giralda», aont té una cambrera ullada y aont mata una hora, voltantla, ab la pròxima y voluntaria víctima.

¡Carai, són les dues! L'home retorna a l'«Alcázar», en busca y captura de l'artista; però a la porta hi hà la propia, que primer l'insulta y després plora. Ell mira ab aire satisfet an els cotxers y diu:

—Vaja, tonta, vaja.—

Després se'n van tots dos de brasset cap al carrer de Aribau, y ell, en el kiosc de la plassa de l'Universitat, ne fa dèu de *cazalla*.

Dimars.—Descuidantse de que aquet dia es de mala estruga, el nostre home puja als «Cassadors», aont se *diverteix* una estona.

Després, com que la vigília hi hagué allò, se'n và a sopar ab *aquella*.

Després de sopar, ella's posa lo milloret del bagul, y ja els tens a tots dos cap al «Nuevo» o cap al «Cómico». Sempre hi troben alguna parella amiga y, jalsal, cap a càl Escaño, a fer tocar la guitarra al ceguet y a esperar hores petites; no fos cas que, si tornaven massa d'hora, el vigilant preguntés si els havia passat *algo*.

Dimecres.—Baralles al matí y resolució de ni a dormir tornarhi.

El corrido entra a la «Sombra», escolta a la Nitta-Jó y sopa ab uns amics a l'«Aperitivo Bursátil». Entre'ls amics hi han les taquilleres d'uns coneguts espectacles; després de sopar hi van, y tots s'arrien amunt y avall y tiren pilotes al cap d'un ninot vestit de frare.

Se tanca la verbena y, junt ab les taquilleres, ja'ls tens a tots cap a la Barceloneta. Se torna a sopar. Un proposa esperar que surti el sol; dir que no, ja no faria corrido, y esperen que surti el sol. Sempre triga molt a eixir. Mentres arriba, se beu, y, pera fer broma, se compren sardines a uns pescadors y's regalen a les noies.

¡A dormir, s'ha dit! Les noies no volen compromisos, a casa. El corrido và a dormir en una casa coneguda del carrer d'en Roca.

Dijous.—S'ha trobat malament; ha tornat a casa; la propia primer li feia morros, però, veientlo tan decandit, una gran compassió s'ha amparat d'ella y's passa el matí fent tila y camamilla. El corrido treu la bilis. Després dorm.

Divendres.—A mitgdia li han portat una carteta; res, uns amics que fan juerga a càl Macià; hi và en Lara, que ha descobert un *cantaor* que ni la *Niña de los peines*, cantant per l'*estilo de levante*, lo mai sentit, y gargaritzant *marianas*, admirable.

—Ja ho veus, noia: hi tinc d'anar.

—Però, home, si no estas bò; recòrdate'n d'ahir.

—Ja estic bé, y després, ¿sabs?, l'amistat. No'm ve de gust, però, ¿sabs?, l'amistat.

—¿Y a quina hora es, això?

—A les dues.

—Deixa'm venir.

—No, això no; a càl Macià, no es lloc propi pera tu.

—Ja serà propi pera alguna francesota.

—No'ns barallem; abans te portaré a sentir la Raquel Meller.—

Y el corrido aquella nit s'aborreix, sentint el *ven y ven* y mirant cintes cinematogràfiques.

Després compra unes pastes; acompanya a la propia fins a casa y li recomana que mengi, que's fiqui al llit y que estigui tranquileta.

Després tira avall y, a l'esser al carrer de Sant Pau, compra un puro en aquell estanc y's fa afeitar en aquella barberia que no tanquen mai.

Y cap a l'«Andén».

—¡Ola, Jaume! ¿Que han vingut, aquells?... Molt bé.

—¿Còm va, Ripoll?

—¿Comme va, petite Renée?

—¡Oh, la-la, mademoiselle Pola!

—¡Adiós, Cachavera!—

Y aixís successivament. Després tots junts, a càl Macià.

Passen, pessigantse y rient, per aquell corredor fosc, que mai s'acaba; s'asseuen, vinga C. Z. y vinga guitarra. Se fa rotllo; canten tots, sense saberne, y en Macià tira serradures davant dels flamencs professionals, que escupen més que una font.

Quan ja es de dia, surten, junt ab uns toreros que han trobat allí.

Un, diu d'anar a missa. Els toreros protesten, y els planten. Ells entren a Betlem y's burlen del Sant Crist.

El corrido dorm ab la francesa; millor, no dorm: espera que ho fassi ella y s'escapa de puntetes. Li ha clavat un *lapin*.

Dissabte.—Explica als amics lo del *lapin*; tots ho celebren, fins el mosso del «Lyon». Entra l'artista de l'«Alcázar», a qui va deixar plantada, y li diu:

—¡Porc, poca-vergonya!—

Ell la convida, y sopen; la convens de que fassi festa, y comensen a correr cafès-concerts del Paralel. Van al «Royal», al «Moulin Rouge» y al «Gayarre». Ell li parla del carrer de Mitgdia, ella vol anarhi y ja'ls hi tens. Ballen a cà la Gloria y a «Keens-Arm», barrejats ab pianistes y cosa pitjor.

El corrido no aima els dissabtes a la nit; planta a la dòna y torna a casa.

La propia l'espera enfutismada, però ell se treu dues barreres pera la corrida de l'endemà, y fan les paus.

Diüenge.—El corrido và als braus, en cotxe y ab la senyora. A la nit, menja *criadilles*. A l'endemà torna a treure la bilis.

MONI



Boz.

REINES DEL COUPLET

Té, el public, tanta afició a l'astronòmica ciència, que lo que'l diverteix més es contemplar les estrelles.

UN DIA DIVERTIT



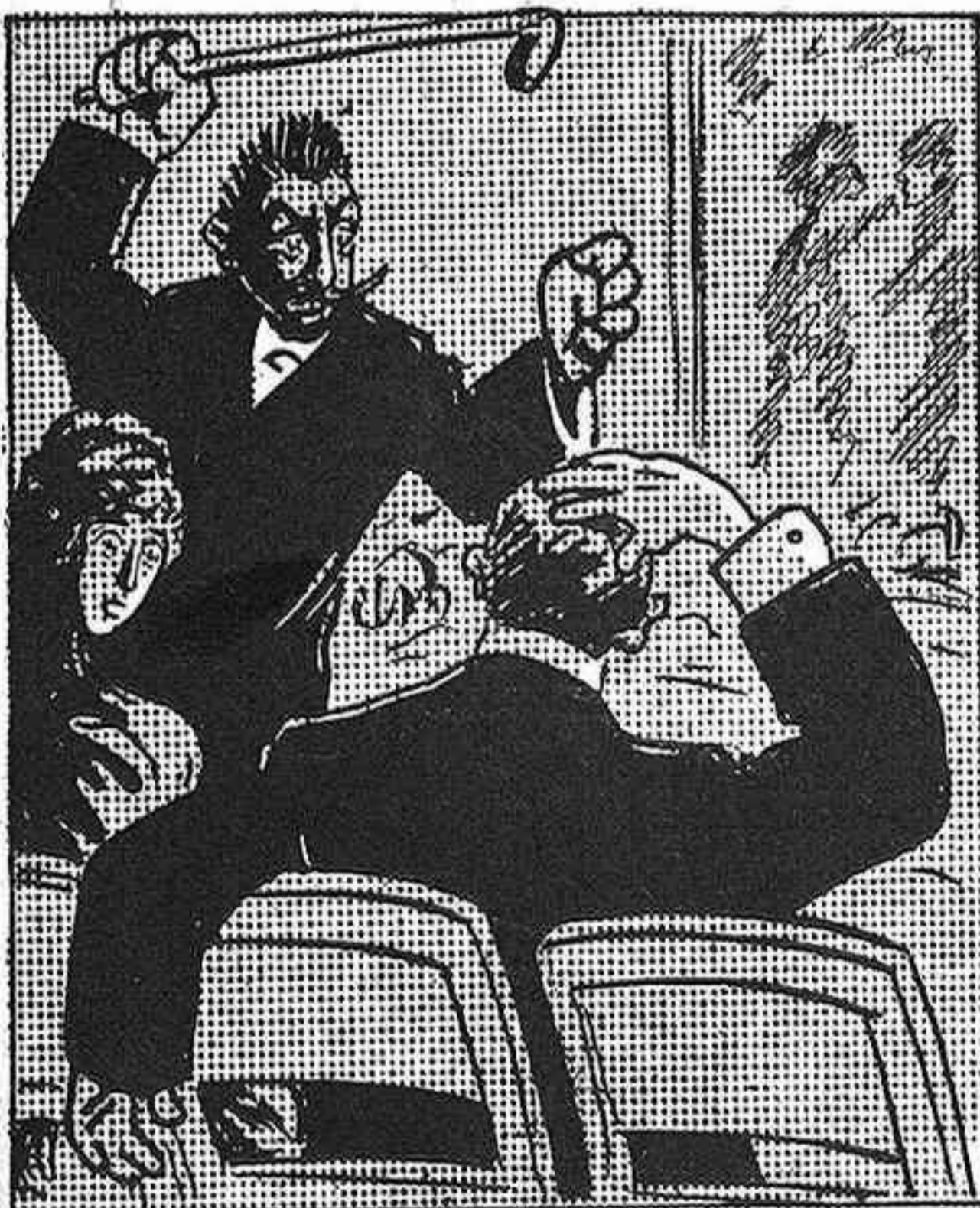
De les 10 a les 12: la *toilette*.



De les 13 a les 15: Reconstitució.



De les 16 a les 18: Una visiteta a l'amiga fidel



De les 18 a les 20: Cine y... atraccions.



De les 22 a les 24: Teatre.



De la 1 a les 3: Ressonó

CORRESPONDENCIA

Carta que envià a la dòna un turroner de *Sijona*, dels que aquí temporalment solen guanyarse la vida. Al català traduïda diu, la tal carta, el següent:

«Estimada Genoveva: perdona'm si tinc la ceba de volguer viure a ciutat; però veig que'l negoci dona y't juro que a Barcelona tothom hi viu molt xalat.

Si vols baixà ab la pubilla, cree que de la nostra filla el seu pervindre es aquí. Les minyones de l'escala, quasi be totes fan gala de que'ls va molt bé'l *servi*.

Tu no ignores que la noia es aixerida, alegria,

y el poble'l troba ensopit.

D'aquet modo sortiria d'aquella monotonía y d'anà a les vuit al llit.

Aquí han trobat unes mines en uns llocs que'n diuen «cines» pels quins la gent se daleix. Segons conten les criades, quan les llums són apagades es quan més s'hi diverteix.

Aquí no's coneixen penes. Hi hà espectacles de mil menes, per tots els gustos y els preus. Sols per deu centims que's paguen veus unes dònes que halaguen cantant y fent moure els peus.

Encar que vinguin mil pestes, aquí's combaten ab festes, porque ningú'n fassi cas. Tant carrer gran com plassetta, vinga el piano de maneta y balla que ballaras.

Veuras que la gent més sèria

també la mateixa deria porta de la diversió. ¡No'n fan poca de barrila, dins la Casa de la Vila el dia que hi hà sessió!

Ja ho sabs doncs, volguda esposa; lo que'l marit te proposa consti que no admet raons. Jo aquí'm quedo, ab el xibarrí, fins que vagi a l'altre barri, que hauré acabat ja'ls *turrons*.

Post-data. Sempre alegria tindré, en vostra companyia, si'm creus, y fia en l'espòs que't vol com sa vida propia. Joan Sandunga.»

de tot

Per la copia

MARTÍ REVOLTÓS

Diversions sportives

Seria imperdonable que en aquesta ESQUELLA de «diversions», hi manquessin les honestíssimes diversions sportives.

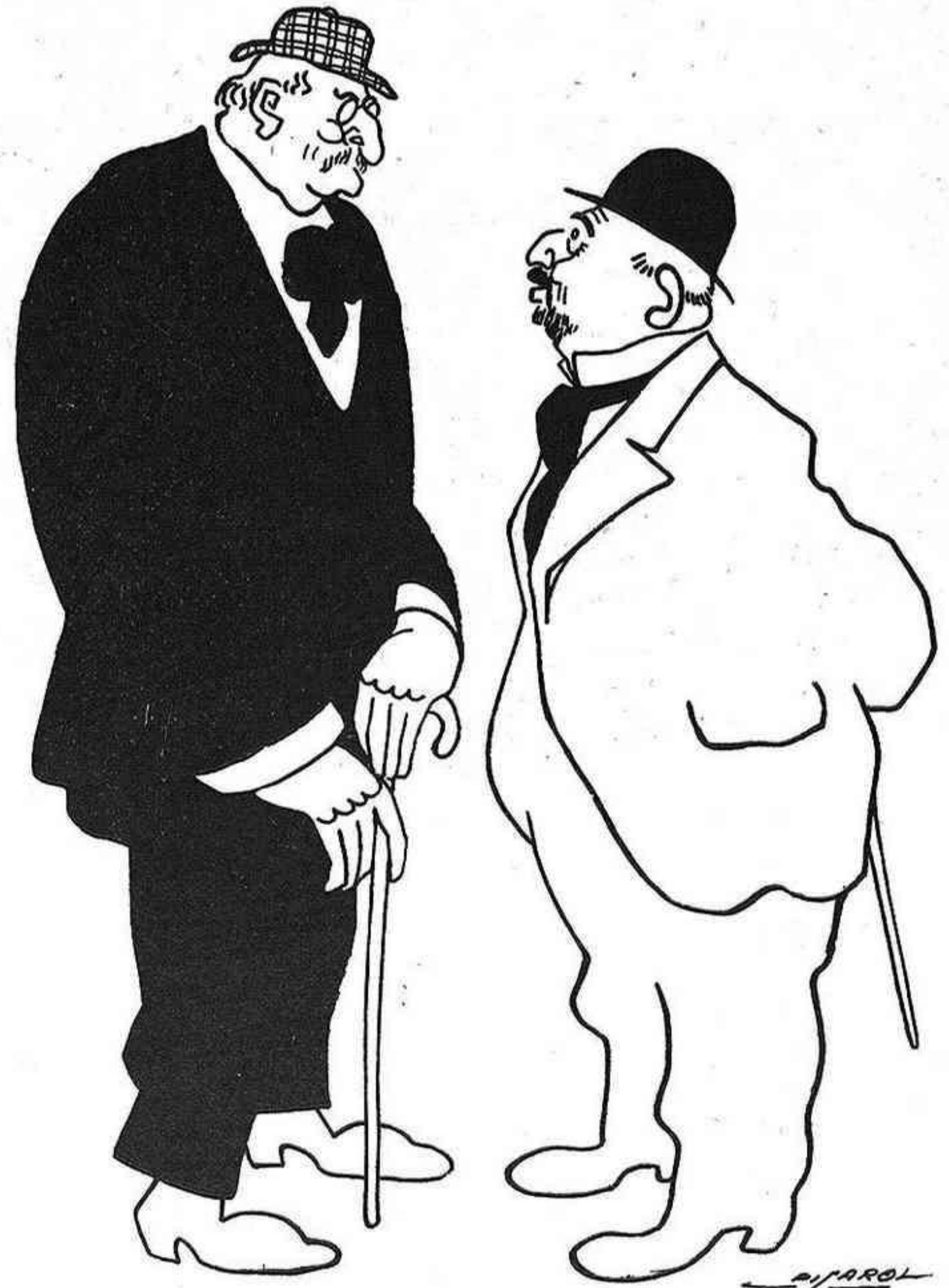
Desde'l classic joc de pilota basca, fins a l'exotic, però ja aclimatat foot-ball, Barcelona comença a semblar una immensa plassa de jocs olímpics. Els camps de sport se multipliquen; n'hi han tants, com iglesies y convents; fins hem sentit a dir, en un moment d'indignació, a un senyor Esteve, de mitjans del sigle passat, que es necessaria una nova setmana *sangrienta*, que acabi ab tota aquesta infecció de foot-ballistes, *tennismen*, patinadors, pilotaris, genets, *rowigsmen*, boxejadors y demás parassits socials, segons l'esmentat senyor Esteve.

Però els que no som senyors Esteves aimem al sport y als sportmen, car no hi hà gracia comparable a la d'una parella de patinadors ben avinguts, ni bellesa com la d'un atleta llensant el disc.

Val més que nostra joventut se preocupi de guanyar un partit de foot-ball, en noble lluita ab els estrangers que aquí vinguin, que no que s'entretengui y perdi el temps mirant de treure triomfants de les urnes a diputats a Corts, que, fet y fet, han demostrat fins l'evidencia de que no serveixen pera res; al menys si continuen creixent les aficions d'ara, el dia en que'ls governs acabin de debò ab nostra paciencia, podrem refiarnos, ab més probabilitats d'exit, dels cops de puny dels boxejadors y de la cossa dels foot-ballistes.

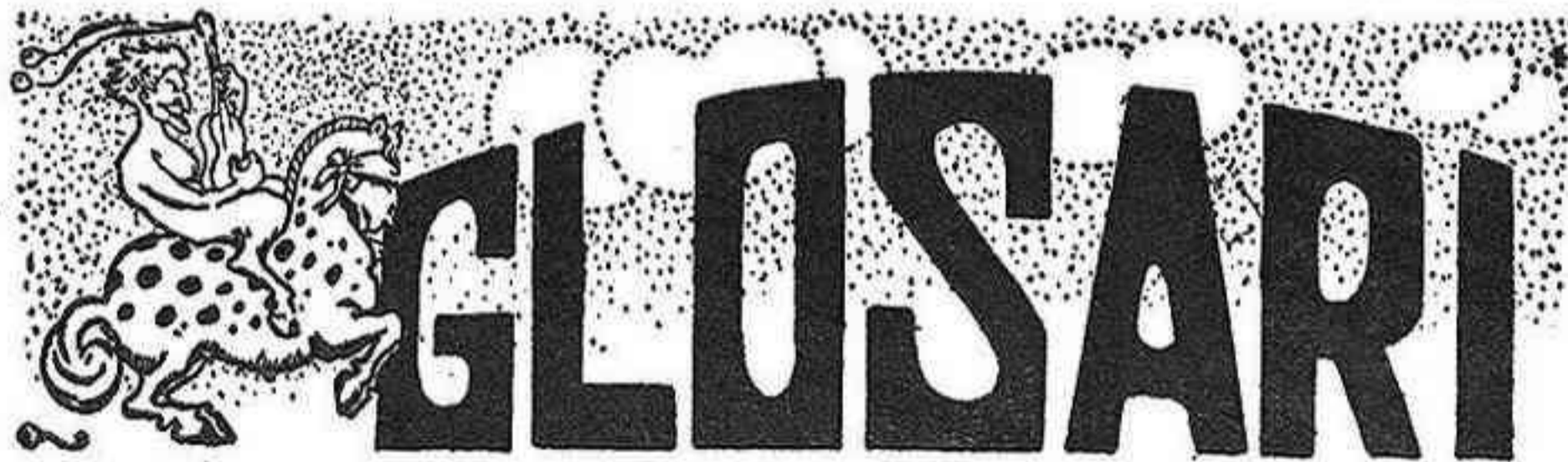
Y prou, que, aquesta divagació sobre'l sport, ens ha posat seriosos, y avui hem convingut en riure.

TIM



CONTRA GUSTOS...

—Y doncs, ¿que ha deixat la dòna a casa, avui que es festa?
—Ja veurà: havíem quedat d'anar al *foot-ball*, però després s'han dividit les opinions, y ella se n'ha anat al ball y jo... per les meves.



DIVERSIONS AB «MODOS»

Nosaltres creiem que les diversions han d'esser una cosa moderada.

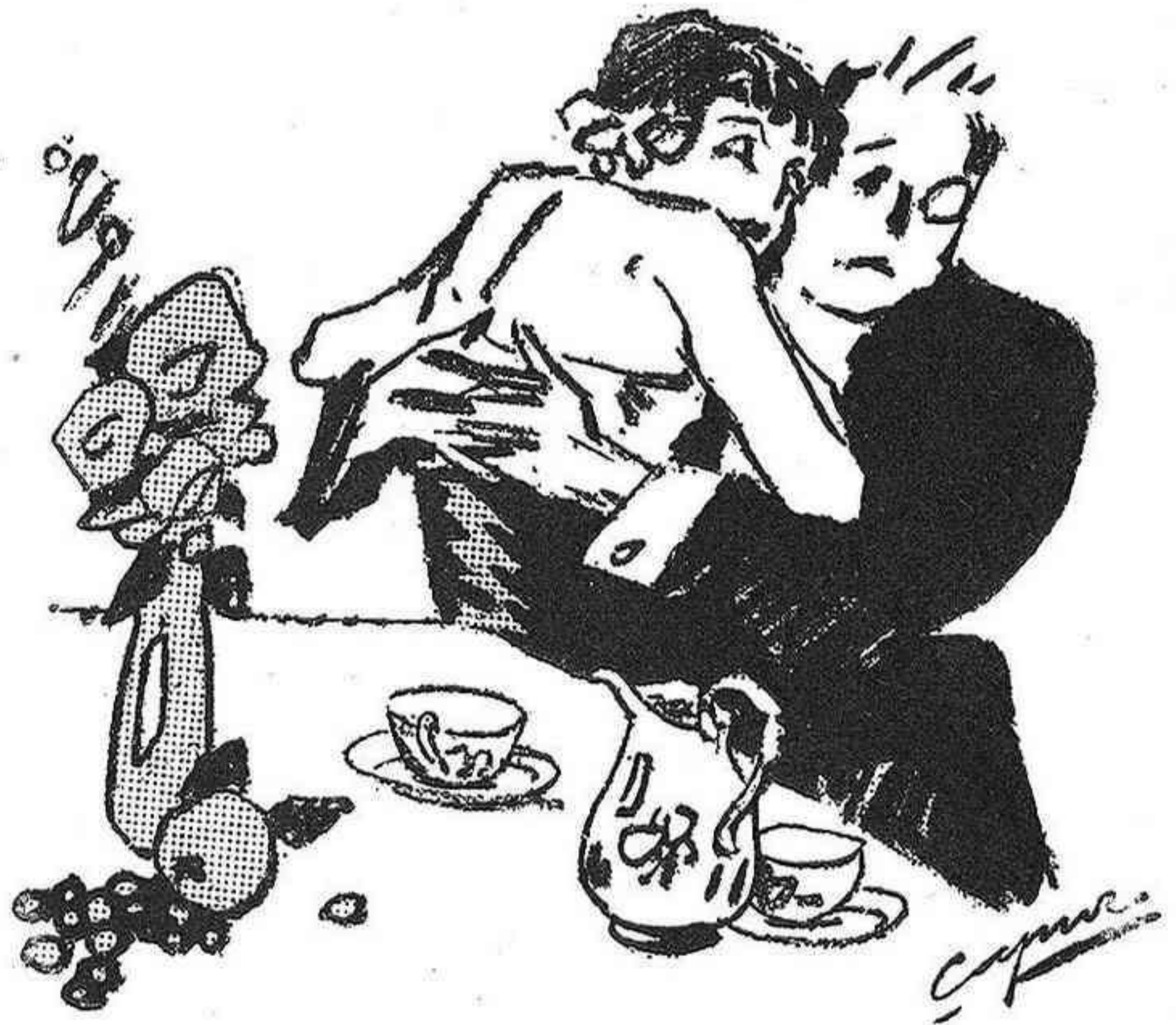
No'ns voldriem equivocar ni treure falsos testimonis, però creiem que Sant Agustí va dir «Diverteixte ab modos», y, si no va esser Sant Agustí, devia esser Sant Tomas, y, si no va esser Sant Tomas, devia esser un altre sant, també de molta anomenada.

«Diverteixte ab modos». ¡Oh, santa paraula! Perquè, sense modos, el divertir-se potser es diversió del qui no'n gasta; però mai sab divertir al que s'ho mira.

Aquí a ciutat, moltes vegades, no tothom se diverteix ab modos. Quan el poble se'ns esvalota, encara que vingués Sant Agustí, no hi podria posar aturador, y, al poble, ab tal de fer broma, li agrada un ric, d'esvalotarse.

Recordem que, una vegada, hi havia vaga general. An aquesta vaga general, un escamot de mil persones anava pel Passeig de Gracia, y al davant de tots hi anava un bromista que, aixís que veia un fanal, ¡plaf!, li tirava un sifon que duia, trencava el fanal, l'aplaudien, cullia el sifon, caminava... y va anar rompent tot el rengle.

El glosador va pensar que, el trencar fanals ab un sifon, no creu que tingui res que veure ab la vaga general



MALES COSTUMS...

—Te tornes molt *corrido*, Enric... Ahir a la «Buena Sombra», avui a l'«Edén»...
—Filla, pensa que no sols de pa viu l'home.



LA PREMPSA

—¡Hi hà diaris ben divertits, tan mateix!...

ni ab la revolució social. Era un jove que's divertia, y quan un poble's divertia sense aquells modos de Sant Tomas o del seu company de sentència, més hi và a perdre que a guanyar.

Recordem que, una altra vegada, havien volcat un tramvia.

Un tramvia volcat no fa riure; doncs tots reien de veure'l volcat, y es que també's divertien faltantloshi aquella condició de la cita amunt esmentada.

Sí, cavallers, hi han diversions que ofenen més que no pas divertixen. El divertir-se jugant a fer falses revolucions, quan no's tenen de menester; el divertir-se no fentles, quan se'n sent la necessitat; el divertir-se ab el poble, fentli creure lo que no es de llei; el divertir-se fent vagues, quan se tenen de perdre; el divertir-se no vagant, quan s'hi pot guanyar alguna cosa, y, sobre tot, el divertir-se volcant tramvies y tombant fanals, que després s'han de tornar a encendre, són diversions socials que no les haurien de permetre els que tenen bò ab el poble.

Ab això de treure'ns els consums, també ens han tret una diversió que feia matar algunes estones.

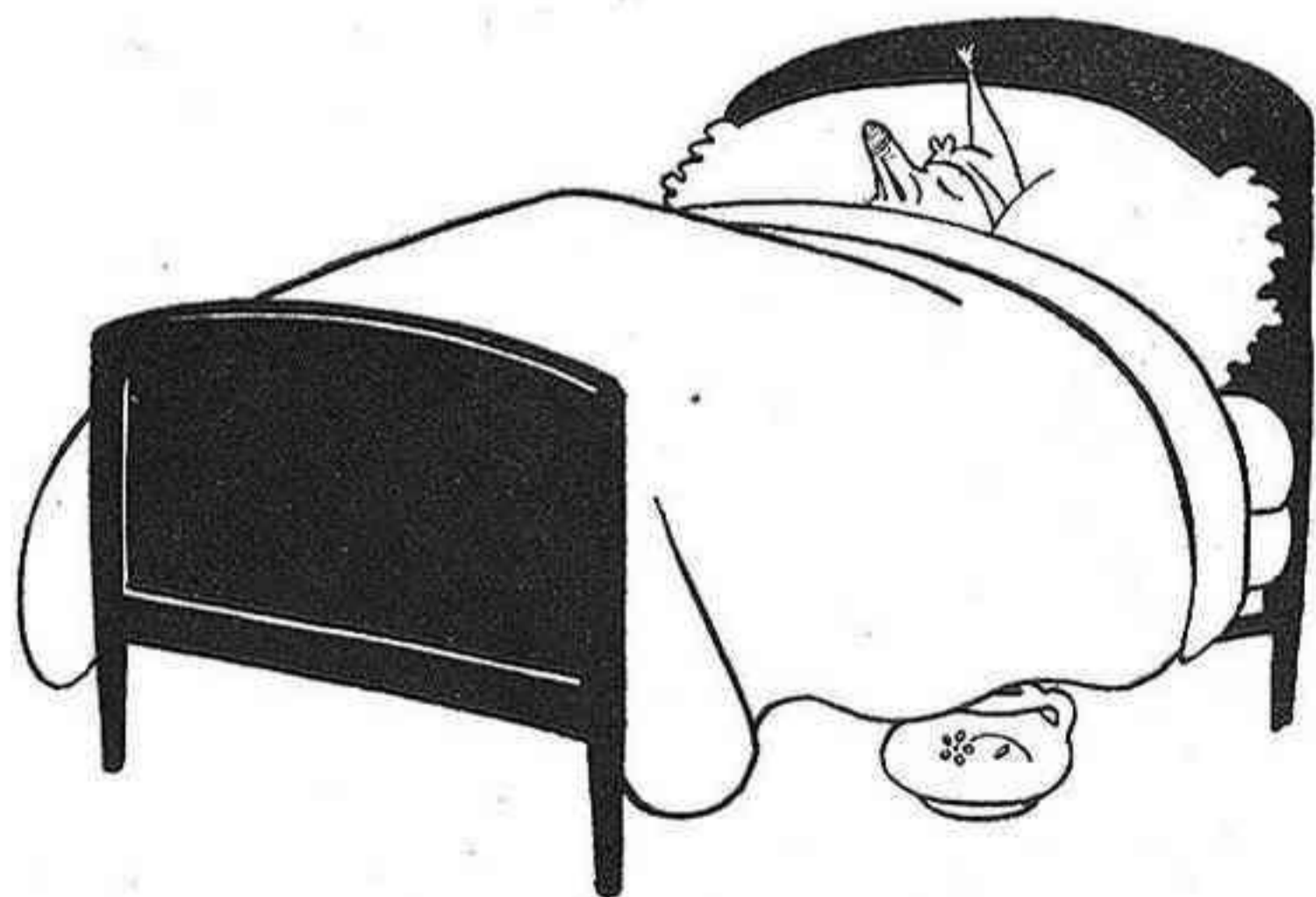
Quan una comedia era dolenta, quan els toros sortien mansos, quan se perdien les eleccions, venia molt bé pera esbravarse, l'anar a cremar algun fielato, y el cremaven ab tanta fuga y ab tanta alegria del veinat, y cremaven tan bé y tan seguit, que ja semblaven empreses pera ferhi aquesta cerimonia, y ningú hauria cregut, al veure aquella diversió, que'ls hauria de pagar el poble.

Tot això vol dir, si no'ns errem, que les diversions que no són ab «modos», o sia ab solta, o sia anant al grà, les paga més el qui les fa que'l qui les reb. Aixís volem que consti.

¿Quin es, doncs, el joc que aconsellarem, que tingui «modos» y miraments, y no ofengui als ciutadans?

Nosaltres creiem que es el joc de botxes.

Si s'exceptua an aquell rei Inca que, per qüestió d'una jugada, un dels nostres, un espanyol, després de dinar a la seva taula a la vora de dos anys, li va tirar una botxa al cap y el va deixar sense corona, y sense cap, y sense vida; si s'exceptua aquet cas historic, no hem sentit a dir que an el joc de botxes hi hagi pres mal cap dels que hi juguen.

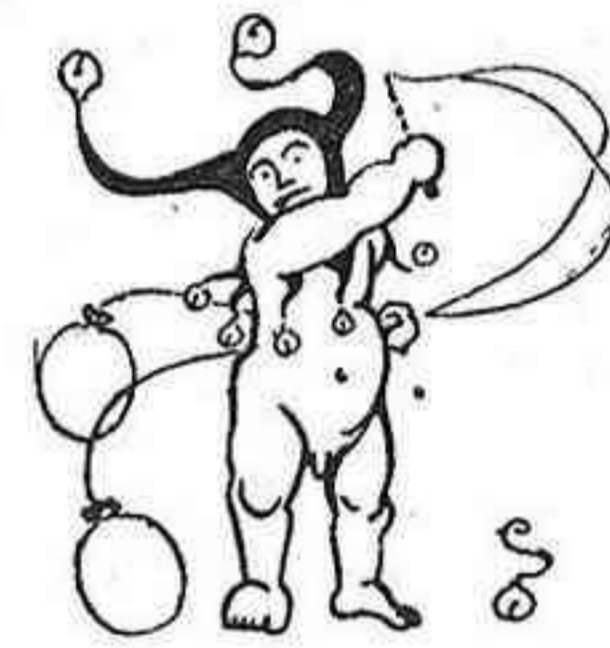


—Diu en Llanas que, en el món, no hi hà res tan divertit com tení una bona són y passar la nit al llit.

Es un joc en que no més hi perillen les pantorrilles dels badoes. Es un joc serè; un joc reposat, de betes y fils, de cerer, de tintorer, d'home agremiat; un joc exprés pera jugarhi els de la «Lliga Regionalista», els obrers del banc de l'obra de la parroquia de Sant Pere, els Lluisos, els de Sant Lluc; un joc que hi podria jugar la junta de dames del Roperó, ab mossèn Alcover y en Gaudí; un joc de lo que se'n diu ab «modos», en tota la claretat del mot.

Aconsellem, doncs, el noble joc de botxes. Primera, perquè, pera jugarhi, s'ha de tenir un passamentet; després, perquè, mentres s'hi juga, no's trenquen fanals ab sifon, y, per fi, perquè el que s'hi entrega sol esser persona tan de bé, que se'l pot fer mosso de l'esquadra.

XARAU



Els divertits microbis barcelonins

Particulars afers m'han dut, avui, a casa del doctor Montargís, sabi biològ que m'honra ab la llur confiança y amistat.

Dialogavem en el laboratori quan l'han cridat pel telefon. Un recado urgent el feia eixir de casa. «Agafo l'auto—m'ha dit—y torno abans d'un quart; li prego m'esperí». Y he quedat sol al laboratori.

Minvava suaument la llum diurna, y la fosquetat, en invisibles onades, creixia al meu entorn. La quietut del lloc y l'escassa claror que s'esmortuia, m'ensopiren ben prompte, y, amodorrantse en una extranya hipnosis, mon ser s'ha concentrat com en un èxtasi.

Poc a poquet han percebut les meves orelles una xerradissa com de vèus llunyanes, petites, primes, atiplades, igual que si un centenar de follets se disputessin acaloradament a la veïna cambra. Després he observat que les vèus eren ben properes, que sortien dels matrassets del laboratori, y tot seguit m'he dat compte de que's reduia a una animadíssima conversa entre bacteries.

—Sí, sí—deia una,—a Barcelona es el punt ont els microbis hi fem més tabola. En altres llocs o no's parla de nosaltres o ens fan rabioses campanyes. Aquí, no: se'ns declara la guerra y després tothom s'hi ageu, deixantnos lliures per tots indrets.

—Jo—hi afegia una altra—he viscut una pila de temps dins d'una claveguera, perquè les clavegueres de nou en nou tenen els seus esglaons y desnivells ont poguem ferhi estada. De més a més, no hi havia mai cap corrent d'aigua; y allí disfrutavem lo que no pot dirse. Alguns cops a l'any (no gaire sovint), uns homes, ab regadores, desde'l carrer, ens tiraven uns sucus de colors que al caure abaix, semblava una font màgica. Després ens contaven que a la casa gran se feien lloances de la magnífica red del alcantarillado y que de l'aigua bruta'n deien poderosos y enérgicos desinfectantes. Y nosaltres hi reiem...

—També reia jo, a cal safretger. Figureuvos que rebé ordre vintisis vegades, de tancar l'establiment, y encara



Les dones que han divertit més a Barcelona

RAQUEL MELLER



Les dones que han divertit més a Barcelona

LA GOYA

dura. Alií's rentava la roba bruta de la gent sana, ab la roba empastifada dels malalts de tota mena. Si bé els safretjos eren xics, l'aigua, en cambi, era ben escassa. Nosaltres saltavem d'una roba a l'altra, de la bruta a la neta, y el safretger vinga embutxar calderilla.

—Anys y panys han viscut els meus passats en una terenyina d'estable de vaqueria. Y havia sentit contar que cada tres mesos, els visitava una comissió composta d'un tinent d'arcalde, un menescal y un arquitecte. Sempre se'n tornaven botzinant: «Això no pot seguir, això no pot continuar, això ha d'anar fòra». Y diu que escrivien informes y memories contra'ls microbis. Passats tres mesos, altra vegada la mateixa comissió o bé una altra per l'estil. Y altra vegada l'*estribillo*: «Això no pot seguir, això no pot continuar, això ha d'anar fòra». Y el vaquer quedava tranquil, molt tranquil, perquè ja sabia que era una comedia, y que, mentres fes de cacic de la barriada y comptés 150 vots segurs, cap tinent d'arcalde s'atrevia a res.

—Als de la meva colla sí que varen arribar a ferlos por de debò. *Nada menos* que totes les autoritats, gent granada y gent plebeia, ens feren cara. Bisbe, governador, comerciants, botiguerets, lliurepensadors, rates de sagristia y fins les senyores de Barcelona armaren la creuada. Bandols, circulars, cartells, romansos y molta forrolla y res practic, això al comensament. Després vingué la tongada de les con-

ferencies, dels mitings, de les prèdiques; res, que'ns volien matar ab bones paraules. Davant de tan ridicol resultat, organisaren *kermeses*, excursions, tecs, ballarugues, *jueves blancos* y altres xerinoles microbicies. Y nosaltres, rient y pegant mossegada a dret y a tort. Ara fa un quant temps que celebren congressos locals, regionals, nacionals, internacionals, etz., etz. Mentres tant, nosaltres, fem la ñostra..., y lo que durarà.

—Lo que fa riure es la campanya anticolèrica. Vull comptarvosho pera distreureus una estona. Vetaquí que...

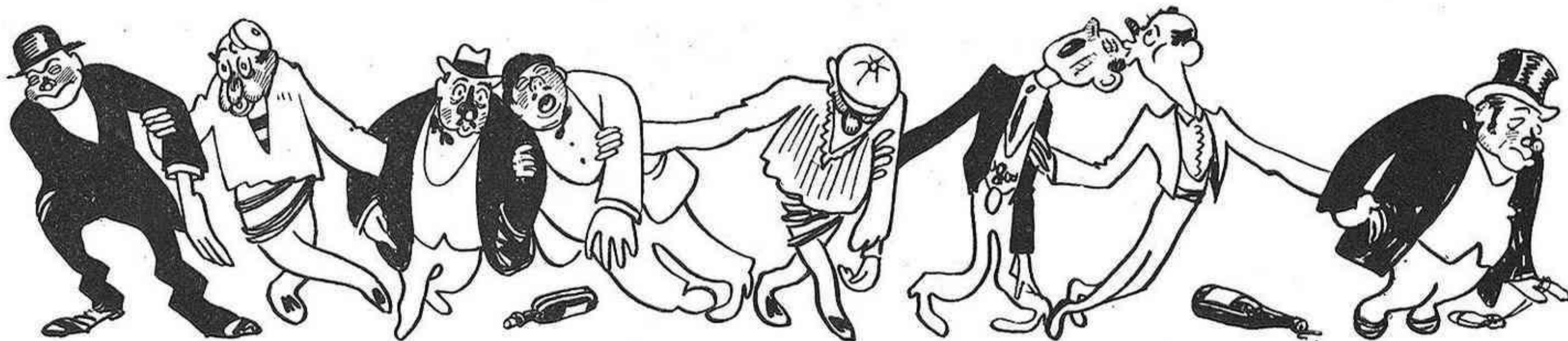
Les petjades del doctor Montargís m'anunciaven son retorn. Finà la xerrameca bacteriana y restaren en mutisme absolut, els habitants dels panxuts matrassos.

Un foco central de cinquanta bugies aclarí el laboratori, y, entrant el biolog, reprenguerem la plàtica abans interrompuda.

Mes, la conversa dels microbis, era una broma crudel, mortificant, sarcàstica, contra l'apatia general d'un poble refractari a la netedat y que juga temerariament ab la vida propia y ab l'agena.

Y m'he fet la trista reflexió de que això es una ciutat riallera condemnada a bruticia perpetua.

XAVIER ALEMANY



DIVERSIONS PUBLIQUES

TEATRES

PRINCIPAL (Plassa del Teatre).—El colisseu més antig de Barcelona y el més ferm de tots, sens dubte. Actualment s'hi representa comedia castellana, per una companyia de primer ordre.

LICEO (Rambla del Mitg).—El teatre més gran y de condicions acústiques més bones. Hi funciona una gran companyia de òpera italiana.

CIRCO BARCELONÈS (Montserrat, 18 y 20).—¡Déu l'hagi perdonat, com a teatre! Fa anys que's dedica a les pel·lícules.

ROMEA (Hospital, 51).—En temps no molt llunyans era encara casal del Teatre Català. Avui hostatja una companyia de comedia castellana. ¿Tornarà a esser lo que fou? Aixís sía.

TIVOLI (Casse, 4).—Un dels més vells teatres populars; de gran capacitat, però d'escassa solidesa. El gènere corrent en ell es la sarsuela y l'opereta.

CATALUNYA (ELDORADO) (Plassa de Catalunya, 6).—Es molt centric y molt elegant. En l'actualitat hi funciona una companyia de drama y comedia dirigida, per en Villagómez.

NOVEDADES (Paseig de Gracia, 6).—Un dels més espaiosos y més bonics teatres de Barcelona. Hi treballa en Ricard Calvo, davant d'un quadro molt discret.

ESPANYOL (Paralel).—Dels teatres de la popular barriada, es, sens dubte, el més solid y més artístic. Ara com ara hi llueix el garbo una notable companyia de teatre català, a carrec del «Sindicat d'Autors». Males llengües diuen que no n'hi hà pera gaire.

NUEVO (Paralel).—Es potser el més popular y el més concorregut dels teatres del Paralel. Actua quasi tot l'any ab companyies de sarsuela y opereta còmica. Ara mateix n'hi hà una de ben notable.

APOLO (Paralel).—Aquet es el teatre del melodrama per excelencia. Pera'l seu public, en Rojas es el rei y en Fola una especie de profeta.

COMICO (Paralel).—També es molt popular y ha fet grans campanyes profitoses. La companyia Parreño hi està recullint molts llores.

LIRICO (Paralel).—Darrerament s'ha dedicat a l'explotació del *Grand Guignol*; veientse molt concorregut desde que hi funciona la companyia d'en Rodríguez de la Vega.

BOSQUE (Rambla del Prat).—Es teatre d'estiu y's dedica particularment al gènere de *varietés* y *music-hall*. En els presents moments sols s'acostuma a utilisar pera donarhi mitings el doctor Queraltó.

SORIANO (Paralel).—Diversos gèneros. Sala de gran capacitat, però d'escasses condicions. Hi actua, avui per avui, una nodrida companyia de *varietés*.

Ademés d'aquets teatres que acabem d'enumerar, cada barriada té el seu teatre, de caracter particular, essent molt notables els dels ateneus de Sans, Sant Gervasi, Sant Andreu, del Districte segon, Poble Sec, etz.

MUSIC-HALLS Y CAFÉS CANTANTS

SALÓ ARNAU (Paralel).—Actualment, exit extraordinari de «La Cachunda».

SALA IMPERI.—¡L'única!..., ¡la super!..., ¡la divina «Raquel Meller!».



Les dones que han divertit més a Barcelona

NITTA-JO

ALCAZAR ESPAÑOL (Unió, 7).—El *clou* dels programes d'aquesta casa el constitueix el número sugestiu de *Les quatre germanes Lorley*, ballarines alemanyes.

EDEN CONCERT (Asalto, 12).—Gran triomf de l'estrella *Camille Ober*, ovacionada per S. M. el Rei de les Espanyes.

LA BUENA SOMBRA (Ginjol, 3).—Continua essent la noia mimada, la popular Nitta-Jó.

LA GRAN PEÑA (Sant Pau, 83).—Tots els aplaudiments delirants són pera la xamosa cansonetista «Bella Solita».

PETIT MOULIN ROUGE (Paralel).—La gràciosa «Goyita» se'n emporta, cada nit, totes les palmes.

GAYARRE (Paralel).—El deliri de les masses el produeix, en totes les obres en que pren part, Antonia «La Cachavera».

ROYAL CONCERT (Paralel).—Presenta trenta belleses artístiques en cada funció. Ja està dit tot.

PALAIS DES FLEURS (Hospital, 131).—El número de la setmana ha sigut «Rosita del Oro», ab la seva nina elèctrica.

Ademés d'aquets espectacles, el bon barceloní disfruta de dos cents cines, ab atraccions o sense; un magnific frontó, dues plasses de bous, mitja dotzena de centres de sport importantíssims, dos tirs de coloms, una colla de societats recreatives y un sens fi de taules ab *tapete verd*.



Un brindis divertit

Ab una sola copa de vi generós, en Xenius ha omplenat tres columnes de *La Veu*. El primer tast es pera'ls catalans de París. Un sol glop se'l parteixen l'Anglada, en Maseras, l'Smith, els Pichots, la Gay, l'Esquius, en Farran y Mayoral, en Gosé, en Sert, el «gentil»—adgetiva en Xenius—Massot, l'«entès» doctor Boada y altres metges y estudiants catalans, y «els qui jauen en hospitals»; els banquers comerciants y els qui «cerquen la fortuna y els qui la gasten»; en fi, tants y tants, que apenes del primer glop en toca una milèssima de gota per barba. El segon glop es pera'ls qui són a altres terres europees, que són tants o més que'ls de París, entre ells «la pòrpura insigne de Sa Eminencia el cardinal Vives y Tudó, a qui respectuosament dedicà Xenius un exemplar de *La Benplantada*. (¡Senyors de la defensa social!) En aquet mateix glop de les terres europees, hienquibeix als catalans de Madrid—trobem que fa bé—y els espargits per les ciutats d'Espanya, entre aquestos el prèbere Dalmau, que explica Psicologia, Lògica y Ètica a Logroño. Y segueix glopejant pels que estan a l'altra part de l'Atlàntic: soldats, marins, presoners, frares, jesuïtes, pels «vestits de xino, que fan d'hostalers a la Xina», y pels «vestits de moro, que fan de moros a Moreria», y per un noucentista.

El brindis d'en Xenius es un brindis guia, un brindis anecdòtic, un brindis inventari y un brindis fulla de serveis, ja que a cada nom que cita explica merits, y un brindis sobre tot llarg, ont s'hi esmersa més tinta y més memoria que no pas xarel-lo.

Hi trobem, no obstant, l'omissió d'un nom—tal vegada n'hi manquin d'altres, perquè, generalment, com més se'n anomenen, més se'n obliden,—però, pera l'honor de casa nostra, n'hi manca un d'essencial; el de l'Apa. Probablement Xenius,

a l'aixecar el baire, s'ha recordat del nostre amic, y, per una de aquelles estrambòtiques sobtilses dels subtils, l'ha aludit sense anomenarlo. ¿En quin lloc? ¿Entre qui? ¡Déu ho sab! ¿Entre els banquers o entre els comerciants opulents?... No ho creiem. Si no sabessim que l'Apa es a París, diriem que tal vegada entre aquells xinos que vénen vi a la Xina o els que fan de moros a Moreria. Xenius té, a vegades, unes ironies tan dissimulades... En un brindis que, a més d'esser lo que ja hem apuntat, es també anecdòtic, plè de tants records personals y de tantes alusions modestíssimes a «nostra filla»—filla d'ell, «que està en lo cel»,—diguili gloria, exit editorial o llufa a Catalunya,—poden amagarshi tota mena d'intencions, bones y dolentes.

Vaja, no digueu, que les coses profundes, ben mirades, resulten també ben dignes de figurar en «Barcelona's diverteix».

J. BRESCA



¡Bà, no res!...

Ja pot minvar tant com vulgui l'erari municipal; ja pot *cundir* la verola d'un modo fenomenal... Ab que al Paralel ensenyin un *sac de palla* per peix, res li importa, a Barcelona... Barcelona's diverteix.

Ja pot tenir, la Reforma, el seu curs ben reposat; ja'n poden venir, de Sanxos, a fer fortuna aviat. Mentre en Jordi de l'orella fassi bé el mut, quan sofreix, res li importa, a Barcelona... Barcelona's diverteix.

No cal pas mentar la gracia dels recones plens d'*humitat*, ni les cloàques que poden, ni algun subgete atracat, ni el veïcol temerari que la llei sempre infringeix; res li importa, a Barcelona... Barcelona's diverteix.

Ja poden venir pronostics de que aquest any es dolent y recarregs als impostos—el sistema més *prudent* de *llimpiar* una ermilla, car, del contrari's *floreix*;—res li importa, a Barcelona... Barcelona's diverteix.

Ja poden, les *Menegildes*, espolsar, desde'l balcó, y deixa'ns farcits de brossa fins dalt del gargamelló, y *ensumar*... femers, ja classics, que l'ocasió'ns ofereix; tranquila està, Barcelona... ¡Barcelona's diverteix!

VICTOR CANIGÓ



A CENT ANYS CUQUETA VERDA

—Vosaltres, aguanteume, noies, que jo ja miraré de divertir-me, poc o molt.



CADA HU PER ALLÀ ONT L'ENFILA

—El de casa, devegades, s'està mitja tarda al cafè,
y en cambi, jo, ¿veu?, a missa, a les «quaranta hores».
—¿Y totes quaranta, les passa a missa?

Les millors diversions

Els barcelonins per naturalesa y els que conviuen desde molts anys ab ells, per lo mateix que se'ls pot considerar part en la causa, no són ni poden esser els indicats pera jutjar imparcialment respecte a quines diversions tenen el dret de titularse les més acreditades y genuines de Barcelona.

Ha d'esser, doncs, un extranger, un aucell de pas, un foraster que s'hi hostatgi una mesada, quinze o vint dies, el qui, ab tota sang freda y tot desapassionament, pugui ficar cullerada a la qüestió que's ventila.

Referent an aqueix essencialissim aspecte de la vida de nostra capital, la diversió, recordo que un alemany, un home molt jove, però molt aixerit y psicolog intel·ligent, gran entusiasta de Catalunya y perfecte coneixedor del nostre idioma, ab el qual vàrem tenir la fortuna de congeniar bastant, essent companys de dispesa durant llarga temporada,

me deia, sempre que tocavem el punt dels esbarjos barcelonins:

—Són moltes les coses, coses típiques, de la vostra estimada ciutat, que'n diverteixen; per exemple: la processó de la Bona Mort, la peixera del «Círcol del Liceu», les societats humorístiques que fan drama, la Rambla dels Aucells, els casinets polítics que fan ball acabats els discursos revolucionaris, els tortells de Sant Pau, les palmeres de la Diagonal, les sessions del Consistori municipal, els botiguers de robes, el Paral·lel, en Peio, els camalics y emblanquinadors del Pla de la Boqueria, l'afició als cacauets y el monument d'en Pitarra... Tot això'm diverteix molt; però lo que més m'agrada, lo que'm fa disfrutar més, del vostre poble, donantme una íntima sensació de cosa original y d'estètica única, són tres coses que m'ataquen directament als tres sentits corporals més nobles de que disfrutem, la vista, l'oïdo y l'olfat; que són: primera, les dones que fan cara de bones xicotes, que aquí en veig moltes y molt guapes; segona, els pianos de carrer, aquets estridents pianos de maneta, que corren ab tanta abundancia, alegrant el cor del vianant y duent el regositg popular, la cansó de moda, a domicili, y finalment, la tercera; les flors, les flors de la típica Rambla, que ni a Valencia, jardí d'Espanya, he sapigut veure tan honorades com a casa vostra.—

Y en aquet punt sí que no podem menys de donar tota la raó a l'alemany y de la dispesa, felicitantnos del seu judici, que, per lo favorable, es molt d'agrair en un extranger.

A Barcelona, ficseushi, amics:

Diversió en el sentit de donar goig y alegria: les dones que semblen decentes.

Després de les dones decentes, els pianos de maneta.

Després dels pianos de maneta, la Rambla de les Flors.

FRA NOI



L'ESQUELLA DE LA TORRATXA

PERIODIC HUMORISTIC ILUSTRAT

Administració y Redacció:

Llibreria Espanyola,
Rambla del Mitg, núm. 20
BARCELONA

Preus de suscripció:

Fóra de Barcelona,
cada trimestre:
Espanya, 3 ptes. - Extranger, 5

Número solt: 10 centims — Atrassats: 20

Antoni López, editor — Rambla del Mitg, núm. 20
Imprempta LA CAMPANA y L'ESQUELLA, Oim, 8
BARCELONA

Antoni López, editor, Rambla del Mitg, 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat n.º 2

ANUNCI

D'aquí pocs dies sortirà

L'Illa de la Calma

d'en SANTIAGO RUSIÑOL

explèndida edició impresa sobre paper de fil marca Guarro

Tapes ab planxes daurades pera enquadernar

L'Esquella de la Torratxa

Tapes soles. Ptes. 2'50

“ y enquadernació. “ 3'50

EDICIONS POPULARS D'EN SANTIAGO RUSIÑOL

Anant pel món. (2.ª edició)	Ptes. 1
El místic. (2.ª edició)	> 1 (Agotada)
Oracions. Am música d'E. Morera. (2.ª edició)	> 1
Fulls de la vida	> 1 (Agotada)
Els Jocs Florals de Canprosa. (2.ª edició)	> 1
El bon policia.	> 1
Monlegs.	> 1
La bona gent.	> 1 (Agotada)
Tartarin de Tarascó. D'A. Daudet. (Quart miler).	> 1
El patí blau.	> 1
El poble gris.	> 1 (Agotada)
La mare. (8.ª edició). (Quinzè miler)	> 1
La «merienda» fraternal. (Quart miler)	> 1
L'Alegria que passa.	> 1
L'heroe.	> 1
Llibertat!	> 1
La firà de Neuilly	> 1



Els savis de Vilatrista.	Ptes. 1
L'auca del senyor Esteve.	> 1
L'hereu Escampa	> 1
En Tartarin als Alps	> 1
La llei d'herencia.	> 1
Aucells de pas.	> 1
La intel·lectual.	> 1
El redemptor	> 1
Cors de dòna	> 1
El Teatre per dins	> 1
Dol d'«alivio»	> 1
El daltabaix	> 1
El titella prodig	> 1
La nit de l'amor	> 1
Del Born al Plata. (Impressions de viatge).	> 1
Port - Tarascó, d'Alfons Daudet. Traducció.	> 1
El pintor de miracles	> 1
La Verge del Mar.	> 1
El despatriat	> 1
El triomf de la carn.	> 1

NOTA. — Tothom qui vulgui adquirir qualsevol de dites obres, remetent l'import en lliuranses del Giro Mútuu o be en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitg, 20, Barcelona, la rebrà a volta de correu, franca de ports. No responem d'extravios si no's remet, además, un ral pera certificat. Als corresponsals se'ls otorguen rebaixes.



Preu: 20 centims